KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA
B. 883–87.

יד לשון
דל שפתים
LIVRO
DA
GRAMATICA
HEBRAYCA
& CHALDAYCA
Estilo breve & facil.
Dedicado a os Ss. Parnasim de Talmud Torà, & Thezoureyro de Hes-Haym.
Por Selomoh de Oliveyra.
Em casa de David Tartas
Por Semuel Teyxeyra 5449

DEDICATORIA

A os Nobilissimos Senhores Parnasim de Talmud Torâh, & Thezoureiro de Hes-Haym.

O Sr. Abraham Nunez Henriques.
O Sr. Ymanuel Levi Mendez.
O Sr. Iosseph Abrabanel Barboza.
O Sr. Yshac de Matityá Aboab.
O Sr. Simhon Abrabanel Souza.
O Sr. Moseh Curiel. *Thezoureiro.*

DE VMS. (Illustrissimos Senhores) he a obra, posto que seja meu o trabalho, he a obra de VMS. porque como Regentes de nossas Universidades, tudo o que se faz para utilidade dellas, a VMS. se deve todo o empe-

nho. He pois esta obra, parto legitimo para a obriguaçaõ do Medrás em que assisto, pello que a VMS. he dado a protecçaõ desta Empreza. Já os tempos passados (em tempo de Illustres Senhores) dey à estampa o Vocabulario Hebrayco, segunda parte da Gramatica; agora sae a primeira, (que antaõ prometi) por estillo corrente, claro pella dispoziçaõ, & breve para facilitarse a os Estudãtes; Ajunteilhe a Gramatica Chaldayca, em hums breves apontamentos que bastaõ para o que sabe a Gramatica Hebrayca.

Acresentey mais para logro de meu intento, neste Volumen, as Regras que se daõ a os que estudaõ a Guemará, que os princi-

pian-

piantes neceſſitaõ dellas: & o reformey com hum Yndex de todos os Preceytos, por Alpha-Beta, para ſe acharem facilmente ſeus Origems. E por ſer tudo iſto obras, que na Eſcola ſe frequenta, a VMS. vaõ dedicadas, para lhes dar o esforço & valor; reconhecendo o fervor de ſeu zelo, com a continuaçaõ & aſſiſtencia para ſeu augmento, & a vontade de animo devoto, paraque floreſſa o eſtudo, com ſeu anello.

Das Artes liberaes (que ſaõ ſete) as trez primeiras tocaõ à falla & diſcurſo, eſtas ſe comprendem nas obras que hey feyto para andarem todas em hum Volumẽ, para comodo de todos. A Gramatica he eſta, com ſeu Alpha-Beto

pellas

pellas Raizes das palavras. A Logica he as Regras & frazis do Talmud, & o termo das propoziçoẽs de arguyr & destinguir, para a concluzaõ, que agora sae a luz. A Rethorica he a proza elegante no seu estilo, em modo de historia: E os versos de Poezia, com as Regras dessa Arte, & ordem dos cõsoãtes.

Tudo isto he a ocupaçaõ do estudo deste Medrás; E VMS. receberáõ a vontade deste piqueno offerecimẽto, para lhe dar o amparo & protecçaõ: Onde como Sol luzem os rayos de seu cuydado & vigilancia, esperando reverberaráõ os do Sol Divino em VMS. com a remuneraçaõ de premio felice, & augmento gloriozo.

Muy humilde Servidor de VMS.

SELOMOH DE OLIVEYRA.

A 25. de Kislen Anno 5449.

לקחת מוסר השכל

Contem este Volumen complecto.

Gramatica Hebraica	יד לשון
Gramatica Chaldaica	דל שפתים
As Rayzes da Escritura	עץ חיים
O Chaldaico da S. S.	כתוב ארמית
Alpha-Beta Hebraico	זית רענן
Vocabulario Portuguez	אילן וענפיו
Rethorica Hebraica	אילת אהבים
Poezia Hebraica	שרשות גבלות
Logica Rabinica	דרכי נועם
Yndex dos Preceytos	דרכי ה'

למוד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה:

שיר על סדר הזמנים וקדשים במזונותם
והכלכלים בפסילותם :

1.

אמשל זמני אל זמן ורגע
רוגע בשוא גלים ואין מרגוע
ילדות ושחרות איש ידוע נגע
קיץ וחום חורף וקור לגווע
יפיו כצל עובר ואין לו פגע
לרוץ פעמיו שם ונע ינוע
ניסן לראש טלה מלא עינים
מקצה תקופתו עדי שולים :

2.

ירעה באייר שור נכה רגלים
סיון תאומים יענה יודיע
תמוז בסרטן יחצה לשנים
אומר תקופה יום ליום יביע
בא אב ואריה יחרק שינים
באלול בתולה אהלה תציע
תשרי לראש פנה עלי מאזנים
ישא תקופתו אלי כפים :

3.

לא יחשה חשון בעקרב שרץ
כסלו במטרות עוז ורומה קשת
טבת לטוב עמד גדי בפרץ
קיי תקופה נלכדו ברשת
בשבט רלי הושב בשבט מרץ
והדר אדר רגים יהי לנשת
שבתי וצדק מאדים גם המה
נוגה וכוכב עם לבנה שמה :

4.

אביב זמן שושן וניצן פרח
ירק ועשב רשאו גניך
קציר בשדות מלאו כל זרח
דגן ותירושך ויצהרך
אסיף בביחך רב בגרש ירח
מגד בכל משלח לכף ירך
ופרי עצרת טוב תבואחך
עד בוא להתחרש זר עתך :

5.

ברכת גשמים אוצרות שמים
ארץ צמחה נחלת צביינו
יורה ומלקוש עור ירוו מים
יוליר והצמיחה מטר ארצנו
היום יחיינו ומיומים
גיל לבשו כרים וטל אורנו
ובכן תהלות אל בשיר יזכירו
יתרועעו כלם ואף ישירו :

תם

אין אבוד כאבוד הזמן ואין עניות כעניות השכל

Por dar noticia aos curiozos, vem aquy este Alpha-Beta das Letras Chaldeas.

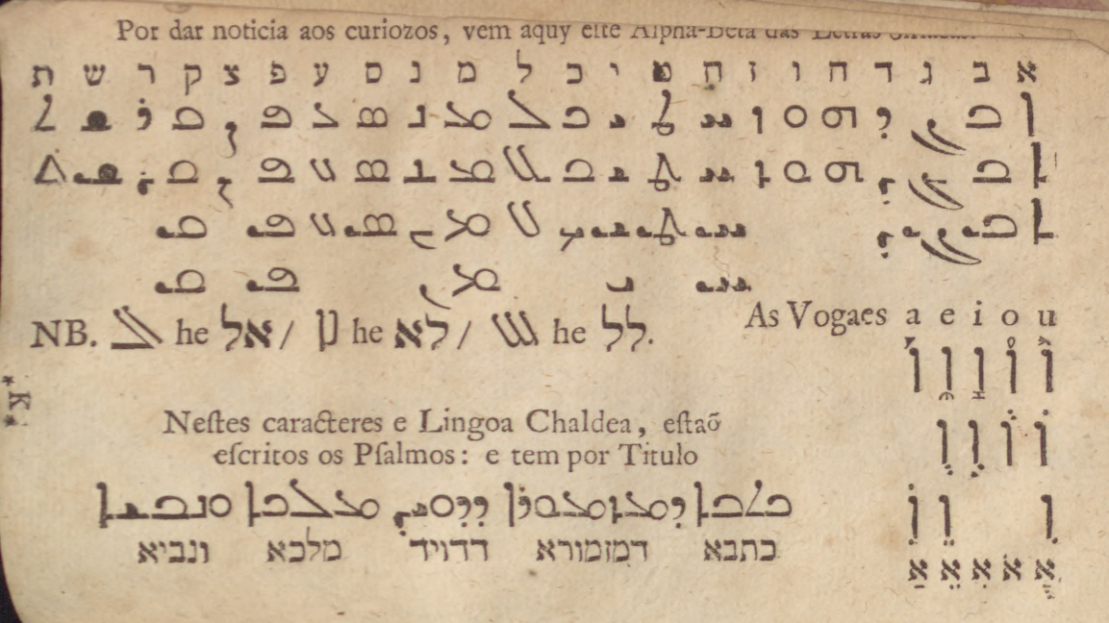

יד לשון

GRAMATICA

Manual da lingua

HEBRAICA.

Facil para decorar, & compendiosa para se exercitar.

Recopilada do Livro

מרפא לשון

Autor do (que ja sahio a luz)

עין חיים

Para exercicio dos Estudantes.

Feito no Anno 5441.

Estampado

Com Licença dos Señores do Mahamad, & Aprovaçaõ Do Señor Haham Y. ABUAB. A.B.D. &c.

A 18. Hesvan 5449.

Em Amsterdam.

Autor, R. SELOMO DE OLIVEYRA.

Prologo a o YAD LASON.

ENsinaõ os Sabios nossos Mestres, que o Mestre ensine a os discipulos pello modo mais breve, leve de admitir & facil de comprehender, & naõ os cansar com palavras demaziadas, & discursos escusados, por naõ confundir o entendimento, nem apertar a memoria; & mais o que considero aqui, quando entraõ no estudo de discurrir, naõ se embarace com a aplicaçaõ do decorar, quanto mais que tomando de memoria o dilatado, naõ ficaõ ainda capacitados no entender, sem o exercicio & explicaçaõ; pello que como entraõ os Talmidim neste Medrás (de T. T. de H. H.) em hum estudo novo para elles, da Guemará, devese lhes dar o meyo mais facil para aprẽder a Gramatica: assim que reduzi a que tenho feyto dilatada a este breve rezumo, que dá as noticias bastantes para ficar capacitado della, o que com cuydado as estudar, & a continuaçaõ do tempo com o daycar, os fará com fundamento capazes desta Arte. O mesmo fiz à Gramatica Chaldayca que vay anexa a esta.

Examem

Examen da Gramatica HEBRAICA.

Compendio das principaes Regras Fundamentaes da Gramatica Hebrea, para facilitar a Construcçaõ & Inteligencia de qualquer vocabulo desta Lingua Sãcta.

Dividese em varios Paragraphos, & cada hum em differentes Periodos.

I. *Quantas saõ as Letras do Aleph-beth, & como se dividem.*

AS letras Hebraicas saõ vinte & sete, comprehendidas nestas palavras.

אִם שְׁלֹמֹה כָּתַב צַדִּקֵךְ יִרְחַץ נָטַף גֵּוִי סָפִין׃

Dellas cinco saõ singelas כמנפצ & vem no principio & meyo da Dicçaõ, & as outras dobradas ם ן ץ י ך chamaõse finaes, porque vem só no fim da palavra.

II. Dividemse em cinco partes conforme a pronunciaçaõ das letras por cinco orgaõs da falla, asaber, אהחע com a garganta. בוכף com os beisos, גיכק com o paadar, דטלנת com a lingua, זסצרש com os dentes: & as letras de אהוי que chamaõ אִמּוֹת הַקְּרִיאָה maẽs da lectura, que saõ como vogaes, muytas vezes

naõ se sentem no pronunciar, como וַיֹּאמֶר לוֹ & as vezes se trocaõ hũa letra por outra de sua divizaõ, como סַגֵּר סָגַר שֶׁכֶר & הוּא הִיא:

III. A pronunciaçaõ das letras cada hũa dellas he simples & floxa, & sendo dagues se pronuncia, como se fossem dobradas as letras; & outra divizaõ ha nellas asaber, אחהער saõ floxas & naõ apertadas com dagues. בגד כפת saõ ou apertadas ou floxas, & com o dagues, תם שקן גוולים saõ apertadas & naõ floxas, com a pronunciaçaõ de dagues apertado.

IV. As letras hebraicas servem de numeros, seguidamente do א athe ט saõ unidades, do יד athe צ saõ dezenas, do ק athe ת centenas, & seguem as maes que faltaõ, com as letras finaes arreo, ou o maes ordinario he duplicar as mesmas como תת 500. תתק 900. & para fazer milhar tambem se uza com hum ponto sobre a letra 'א 1000. 'ה 5000.

2. *Quantos saõ os Pontos das letras Hebraicas.*

Os Pontos saõ doze figuras incluydas nestas Dicçoems יוֹנִי בָּאֶרֶשׁ זְהָרִי כְּרִיבִים com os חטפים raptos, que se apontaõ nas letras guturaes, salvo algums raros. Estes formaõ as cinco vogaes consoantes com os cinco orgaõs.

II. Pronunciase a letra antes do ponto, excepto o Patah em ע'ח no fim da pala-

vra

vra como מִשְׁפַּחַת יִשְׁמָעֵאל *Rèach.* O Sevá muda no principio da dicçaõ, & voga a com gahyá dispois, ou antes as vezes, & i, com yod seguinte, & seguindo lerra gutural, como ella; chamasse עבר Servo, & assim nunca forma só palavra, nem os Hatephim, os quaes naõ recebem שוא asaber, que naõ se lhe junta sevá, nem outro hatef, nem trazem dagues.

III. Destes hay hums תגיעין גדולות pontos grandes, outros תגיעין קטנות pontos piquenos: os grandes saõ פיחוי חיתם comprendidos nesta dicçaõ וְאוֹלְבִי trazem hũa das letras נחית quiecentes, descuberta ou encuberta, como פּוֹנֵעַת אֶרֶץ & אשר פּוֹנֵעַתָּ mas quando vem com מפיק he forçoza, como אתה כּוֹנַנְתָּה: Os pontos piquenos saõ estes רֶגֶל לְקֹרֵאת כַּלַּפֵּה & vem de ordinario dagues na letra seguinte.

IV. Mudasse o ponto grande em piqueno com מקף como אֶת אֶת־כָּל־כָּל & כָּל com parada, & o piqueno em grãde com אכ"ף como אֶרֶץ אֶרֶץ & esta dicçaõ com הדגשה demostrativa he sempre grande, inda que naõ tenha מ"מ accento divizivo, como וְהָאָרֶץ הוּאת לָאָרֶץ:

V. Hay variedade nos nomes dos pontos, & chamaõ פתח קטן a o פגול & קמץ קטן a o צרי & assim se trocaõ como שִׁלְבֵי por שִׁלְבֵי: הַמִּגְדָּל por הַמִּגְדָּל & taõbem os maes hums por outros se mudaõ. E dous pontos hay que

tem

tem ſuas pronunciaçoẽs differentes, & vareaõ por ſuas regras, eſtes ſaõ o kames & o ſevá.

3. *Como he a pronunciaçaõ do Kames, & como ſe conheſſe.*

O kames hũas vezes he קמץ רחב largo, & vogua por A, & outras por O, & he קמץ חטוף rapto. Para ſe conheſſer ſe notaõ eſtas regras, com os exemplos, *Somrà*, שָׁמְרָה כָּלוּ יִפְרֹץ *Vayacom.*

II. Faz O, por cinco cauſas. Primeira, quando vem antes de ſevá nach נח quiecente, como שָׁמְרָה לִבִּי *Somrá* ſalvo ſe tiver געיא *Gahyá*, que antaõ faz A, como שָׁמְרָה נפשי *Samerá.* Segunda, quando na letra ſeguinte vem dagues, como כָּלוּ *Colu* כָּסוּ *Cosu* חֲנֻנִי רָנִי ſalvo שָׁפָה pello מעם accento antes. Terceira, quando ſegue macaf, יִפְרֹץ & כָּל־ *Col*, que ſem elle diz *Cal*, ſalvo אֲדַבְּרָה־נָא יִרְפָּא־לֹךְ *Adabera, Yrpa*, que termina com letra quiecente no cabo. Quarta, quando he dos verbos כפולים dobrados, convertido, em וַיִּסֹּב *Vayaſob.* Quinta, ſe he dos נו״ין quiecentes em וַיָּקֻם *Vayacom*, no futuro convertido; & faltando qualquer deſtas cauzas fará A, ſempre.

4. *Como ſe ſabe ſe he o Sevá quiecente, ou ſe he pronunciado?*

O Sevá hũas vezes he שוא נח quiecente, & outras

outras שואנע moble, que para se saber se advirte o seguinte, com as letras א ב ג ד ה por lembrança.

II. Pronunciase por estas causas (א) quando vem no principio da palavra, como בְּרֵאשִׁית שָׁמַיִם *Ouve.* (ב) quando hay duas letras semelhantes, como יְבָרֶכְךָ מִתּוֹפְּפוֹת עַל לִבְבָהֶן com sevá na primeira: ou quando vem dous sevaym juntos, como וְיִשְׁמְרֶךָ יִשְׁמְעוּ soa o segundo. (ג) quando lhe antecede תנועה גדולה ponto rey, como פָּקְדָה יֵצְאוּ שֹׁמְרִים יִרְאוּ טוּכָךְ salvo sendo מלעיל *Milebel* (prolonguada) como קַדְמָה לַיְלָה que faz o accento no principio. (ד) quando tem dagues a letra do sevá, como הַצְּפִינוּ מִקְדָּשׁ E o (ה) dirá הַשָּׁוִים (*Asavim*) pellos dous sevaym iguaes pontos, que he a segunda do final (ב) assima. E naõ havendo hũa destas cinco regras he arrebatado.

5. *Qual he o effeito do Dagues, & suas Regras nas letras de Begad Kefat* (בגד כפת)

O Ponto Dagues que vem dentro das letras, he para apertar a pronunciaçaõ dellas: & naõ se acha nas letras de אהחע senaõ raros חָבִיאוּ הַרְעִיבָה *Arbimá*, & outros. De ordinario no meyo da palavra supre letra falta, (& se diz que vem לחכרון אות השורש או השכוש) ou radical, como יִגְּשׁוּ por יִנְגְּשׁוּ & כָּרַתִּי por כָּרַתְתִּי

ou ſervil, como מִפָּנָיו por מִן מִנְּהוּ & como שִׁתִּים פָּנִים por falta da letra da raiz, inda que he dipois de שוא נע ſevá mobil, & de põto grande, ſendo a Regra שלא תרגש אחר שוא נע ולא אחר תנועה גדולה mas ſó dipois de ponto piqueno vem dagues. Ou vem לאות הבנין por ſer das tres Conjugaçoens daguezatas (que trazem dagues) פִּקֵּד פִּקֵּד יִתְפַּקֵּד & naõ o traz הַלְלוּיָה & outros, por ſer dos duplicados: & taõ bem vem בסוף נון נפעל quando falta, como יִתְפַּקֵּד & muitas vezes לְתַפְאֶרֶת הַקְּרִיאָה por adorno da lectura dipois de ponto piqueno, como צַדִּיק וְצַדִּיקִים וְסָלַח & as vezes ſe acha para diſtinguir o ſentido, como מְלִינִים תְּלִינוּ he להפריש בין ענינה לענין זה של לינה וחלונה fraze de queixa & naõ de durmir. E vem taõbem dipois de היא הידיעה demoſtrativo, & de ו מהפך ק converte de futuro em preterito, & com patah antes.

II. Eſtes referidos ſaõ דגש חזק forte, & he דגש קל leve, o que vem nas letras de בגד כפת no principio de dicçaõ, ou dipois de שוא נח arrebatado, como יִשְׁמְרוּ & יִשְׁפְּטוּ naõ traz dagues a dalet, porque vem medido por יִפְקְדוּ que ſe pronuncia, & o meſmo וְהָפְכָה & taõbem יִכְבָּד por ſer accidental, & aſſim אֶתְכֶם poderá ſer por אֶנְתְּכֶם pois no Chaldaico אַתָּה diz אַנְתְּ que parece ſupre letra, como he אַף אַפַּיִם a raiz אף ou אנף & אמתך

אֲמִתָּךְ da raiz אמן verdade.

III. Estando no principio da palavra, he o mesmo, & se diz כל אות בגד כפת בראש מלח רגושה׳ que qualquer destas letras he daguesata: & se lhe antesede algũa de אהוי se forma esta Regra. כל בגד כפת דסמיך לאחוי רפי בר ממפיק ומפסיק ורחיק ואתי מרחיק Sendo que estas letras, begad kefat, sempre vem com dagues, juntandosse na dicçaõ antes, hũa das letras aevi, seráõ רפי *Rafé*, floxo, (ou singela a pronunciaçaõ que costumavaõ sinalar com hũa linea ה sobre a letra) sem dagues; senaõ lho impidir hũa destas quatro couzas.

IV. Primeira mapick, que he o ponto que vem na letra ה em fim de palavra, como בְּצִרָה תְּשִׂים & qualquer das letras חוה quiçcentes, pronunciadas, como הוי גוי שָׁפְתֵי תִּפְתָּח יְדֵיו תְּבִיאֻנָה׳: Segunda maffik, he hum accento dos טעמים כפסיקים *Tahamim maffikim*, quer seja pauzante, quer muzical, como לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ׳ וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ & ונתנו בני אהרן & naõ בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִים פָּרָה׳: Terceira Dahik, he palavra breve, que se lee apertada, com o makaf, que conliga a ה com a seguinte, como מַה־בֶּצַע שְׁבָה־פֹּה וְזֶה־פְּרִיָה com estes tres pontos. Quarta até merahik, he a pronunciaçaõ prolongada, alta & levantada, & naõ sendo a ה radical, salvo se tiver segol; & ha mister que sigua o

accento na letra de begad kefat, ſalvo ſe eſta tem ſevá, que naõ ſe conta por ponto, & o meſmo he que eſteja em potencia encuberto, ou manifeſto deſcuberto, exemplos וְאֶעֱרָה בָּם וְהֶאֱרָה פָנֶיךָ רִשַׁנְתִּי וְזַבְּחָתָ פֶּסַח בַּשָּׁמָיִם: tem dagues, & naõ & advirte que o meſmo he nas letras de מס שקץ נוזלים que tem dagues, anteſedendo ה como os ditos.

V. E alem da regra dita aſima, ſe acha maes com dagues, קָטַנְתָּ כָּכַף וְאַכְבְּרָה בְּפַרְעֹה וְשַׁכְתִּי כַּדְּבַשׁ וַיֵּרָא בָּלָק que ſaõ as letras דומות iguaes, ou de hum מוצא orguaõ, ou as duas כפולות dobradas, ou ſevá נה ea letra quiecente na antecedente, & דִּמְכֶּן por ſinal.

6. *O que ſaõ os* טעמים Tahamim *accentos, & para que ſervem?*

Os accentos ſaõ para moſtrar a pronunciaçaõ certa, prolonguada ou breve de cada palavra, & maes para enſinar as pauzas & paradas de cada propozito, & ſaõ os muzicaes, para que igualmente ſe lea cantado hum verſo da Sagrada Scriptura.

II. Em todos ſaõ vinte & outo, hums chamaõ מלכים Reis, outros משרתים miniſtros: & ambos tem pauzantes & muzicaes. Dos מלכים ſaõ os muzicaes 11. זרקא פזר גדול קרני פרה תרצא גריש פסק, רביע זקף גדול שלשלת שני גרישין תביר

Os

Os pauzantes 7. קרמא זקף קטון טרחא אתנח יתיב
סגולתא סוף פסוק : Dos משרתים ſaõ os Muzicaes
3. תרי טעמי דרגא תלשא Os pauzantes 7. מקף־שופר
הולך ירח בן יומו אזלא שופר מהופך מאריך געיא : Com que
dezeouto ſaõ מפסיקים diviziveis, & dez naõ
fazem ſeparaçaõ.

III. Eſtes fazem pronunciar as palavras como convem, onde eſtà o accento, tiraõ eſtes quatro, זרקא סגולתא תלשא תלצא que ſempre ſe aſentaõ nos cabos das palavras: & o meſmo יתיב que vem na מלה זעירא או מלעיל monoſilaba ou longua, no principio da dicçaõ, antes do ponto: & taõbem o קרמא no fim ſobre a letra, que leva as vezes תרי קרמין para nota & ſinal da perfeita lectura.

IV. E advirte que ſeguem ordinariamente as Notas deſta maneira. Os muzicaes, זרקא סגולתא ſempre vem acompañados juntos, O שלשלת vem por ſi ſó, & o תרסא o meſmo. אולא גריש רביע ſempre ſeguem aſſim, & ſe achaõ aparte: a o שני גרישין ſegue muzical, ao זקף גדול naõ, & as vezes *Tebir.* דרגא תביר he quando tem dous pontos entre meyo, & tendo hum, he *Maharih* em lugar de *Darguá.* O תרי טעמי he como *Tebir.* פור גדול תלשא a eſtes ſegue *Azla geris rabiah,* & antes do *Talſá* vem taõbem ירח בן יומו קרני פרה O תרצא vem ſó,

& nelle faz parada. פסק ordinario he trazer שופר הולך na mesma palavra, ou *Maharih* & *Azlá*, aonde faz o accento, ou *Darga*, & segue *Rabiah* a dous *Sophar oleh*, & no primeiro *Pasek*. Os pauzantes, שופר מהופך קדמא זקף קטון as vezes יחיב dipois do *Kadmá*, ou antes, em מ״ז ou מלעל & se hay hum ponto entre, he *Sophar mehupah kadmá*, & naõ havendo ponto em meyo, he *Maharih kadmá*, & antes do *Sophar mehupah* vem *Azlá*, & se he dipois de *Rabiah* he *kadmá*. O זקף גדול vem dipois de *Zaquef katon*, & no principio de verso. como *sena gerisin*, מאריך טרחא אתנח antes do *Atnah* vem *Sophar oleh*, & antes do סוף פסוק vem *Maharih*. Naõ em אמ״ת que vem taõ bem *Sophar oleh*, salvo antesedendolhe גרש רביע que antaõ segue מאריך: Entremetemse nelles como em todos, מקף געיא: o *Makaf* ajunta as palavras, o *Gahya* faz pauzar a lectura de hũa palavra, & nota que naõ se achaõ dous *Atnah* em hum verso.

IV. Nos livros אמ״ת *Tebilim Misté Yyob*, naõ se achaõ algums destes, & saõ, קרני פרה תלשא תרסא שני גרישין זקף גדול דרגא חביר תרי טעמי כגולתא קרמא יחיב זקף קטון: & dos que hay, tem algums outra força, & se acha diferença em טרחא רביע זרקא פסק שלשלת פזר גדול & maes de novo vem שופר עולה ויורד & tem suas regras. Advertindo que para ser מפסיק distinguinte,

O *Tarhá* ha de vir בראש מלה קורם התנויה como vem o *Yetib*, & ſempre he na primeira pauza do verſo. O *Zarkà* naõ ha de ter outro accento, O *Paſek*, he com אזלא או שופר מחופך : O *Salſelet*, he com *Paſek*, & o *Pazer gadol*, ſem elle; & vindo de outra maneira, naõ ſaõ *Maf ſikim:* & o meſmo *Sophar hiluy*, mas *Sophar hole veyored* he מפסיק no cabo do accento, inda que eſteja em duas palavras. (*ſeos ſinaes* שע׳ : ש׳ע׳)

7. *Das letras* שמושיות *ſervis, & o que moſtra cada hũa, naõ ſendo* שרשיות *radicaes.*

As palavras todas tem ſua raiz de trez letras, (memoradas no verbo פעל ordinariamente, que he o meſmo que dizer פא primeira, עין ſegunda, למד terceira letra da raiz,) & hay onze letras que chamaõ ſervis, & ſaõ יכתוב נא שלמה por ſinal, as quaes alem de ſerem radicaes, que daõ o ſentido da palavra certo, como todas as maes outras, que ſaõ גוע טף סרח צרק ſervem para diferentes demoſtraçoems, adjuntas as radicaes.

II. Qualquer de todas letras q̃ naõ for da raiz fundamental do ſentido da palavra, nem forem de האמנהיו acreſentadas נוספות teráõ as propiedades de ſervis, & ſe declaraõ pella ordem de איתן משה וכלב em que ſe vé os efeitos de cada hũa.

8. *De*

8. *De que servem as letras de* איתן?

Estas letras איתן servem no tempo futuro em principio de verbo (assim como as de תיו מנה no fim, em o preterito: no benoni as de היתם: no sivuy & hatid as de יונה no cabo) & para todos os tempos & ordems nas Conjugaçoems, servem as letras de תהי אמון que saõ as mesmas de האמנתיו acrecentadas nos nomes, como mostra & se vé nos exemplos פעלת פעלתי no preterito, פעלו תם נו לה תן no prezente, אפעל פעלו תפעלנה לי נפעל no futuro.

II. A א, a primeira pesoa singular, naõ sendo radical, como אמר אויב אֶרְדוֹף אַשִּׂיג אַחֲלֹק & אֶפְקוֹד:

III. A י, a terceira pesoa singular & plural, יפקוד יפקדו & יָשׁוּבוּ יֶהֱמוּ יְסוֹבְבוּ & serve no cabo para afixo שְׁמִי פֹּעֲלִי אֵלַי & שְׁמוֹתַי:

IV. A ת, a segunda pesoa masculino & segunda & terceira feminino plural תִּפְקוֹד תִּפְקְדוּ & תִּפְקֹדְנָה & no fim, regimen por ה feminino, como בְּרָכָה בִּרְכַּת:

V. A נ, a primeira pesoa comum plural, como נִרְעֶה נִרְדְּפָה & נִפְקוֹד & no cabo da palavra por afixo de feminino plural como לִבֵּן אוֹתָנָה & muitas vezes acresentadas no fim dos verbos יַזְשִׁין חֲרָצוּן & יְהַלְּכוּן com seré em אפ׳ך & milerah.

9. *Para que servem as letras de* משה וכלב?

As

As de משה cada hũa he para diversas demostraçoems; & guarda esta regra משה מפיק וכלב מכנים as letras de משה faz sayr a pronunciaçaõ, no nome Santo. E וכלב encobre & recolhe o primeiro ponto delle. Exemplos. מי׳ יצא׳ שי׳ אלהיו׳ הי׳ אין בציון׳ וה׳ פקר׳ כה׳ אלהינו׳ לה׳ כי טוב׳ בה׳ בטחתי׳: Onde a lectura he como a apontadura, & naõ como a escritura do nome inefable de הויה que se aponta com os pontos de אדנות de ordinario, & as vezes com os de אלהות como אֲדוֹנָי יֱהוֹה: verificasse esta lectura, porque sempre o hirek traz yod & nunca eh, nem o yod traz ja maes hatef, & taõbem que as apontaduras das letras servis saõ como a lectura de hatef & naõ de sevá, & assi mesmo seguindo בגד כפת traz dagues por ser lido com mapik o nome de הויה como אוֹדֶה שְׁמוֹ אָמַרְתָּ לַיהוָה אֲדֹנָי & אֲדֹנָי בָּם סִינַי בְּקֹדֶשׁ יָ כִּי טוֹב igual a אַתָּה & as maes letras servis, omesmo.

II. A מ serve em principio de nome, & hay מם הסן & מם היתרון *Mem amin* & *Mem aytron*, ambos se apontaõ com hirek & dagues seguinte, como מִפַּח יָקוּשׁ de laço. הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב maes que ouro: & com ferè seguindo letra gutural que naõ tem dagues como מֵעִיר מֵאָשֶׁר & וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית מם מקצתית *Mem mik satit*, parte do fruto: & fica hirek as vezes מִהְיוֹת מִחוּץ מֵרְדוֹף: & no cabo serve para afixo de masculino

lino plural וְזִכְרָם & מו & מו : וְגַרְשָׁתָמוּ & יְכַסְיוּמוּ :

III. A ש serve em lugar de אשר (que) no principio da palavra, como שֶׁלִּשְׁלֹמֹה com שין ימין *Sin yamin* & segol de ordinario com dagues adiante; o *Sin* שמאל *semol* tem a propiedade do samech, como וְשַׂכּוֹתִי & cobrirey.

IV. A ה se acha הא הקריאה & הא הידיעה demostrativo & invocativo, & se apontaõ com patah & dagues na letra seguinte, como הַמֶּלֶךְ הַמַּלְכוּת הַמַּלְכִים הַמַּלְכָה o rey. E como הָדוֹר אַתָּם רָאוּ & הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם oh ceos, & falta as vezes o dagues no sevá como הַמְקֹרֶה בַּמַּיִם & הַצִּפֹּרִים & vem com gahyá; & segnindo letra אהער que naõ recebem dagues, vem em אע"ר com kames a הא como הָאֲנָשִׁים הָרִשָׁעִים הָאֵלֶּה הָעֵדָה הָרָעָה הָאָרוֹן הָאָמוֹן הָעֵיר הָעוֹשֶׂר & se segue ה"ח fica com patah, הַחֹדֶשׁ הַחֲצֵרוֹת הַחִיצוֹנָה הַהֵיכָל הַהוּא הַהִיא & se tem kames em הח"ע traz segol הָהָמוֹן הָחָדָשׁ הָעָשִׁיר הָהָרִים הָחָצֵר הָעִרִים & no א vem הָאָמוּר & בתעכרת ההפסק vem הָאֵת & naõ הָאֵת outro הַחַי הַחַיִּים & hay הָהָר & muytos que saõ זרים estravagantes que naõ guardaõ a observancia da regra.

V. Maes hay הא השאלה & הא ההימה admirativo, & modo de pregunta (& tem o sentido de אם se) que trazem seva patah, como הֲתֵלְכִי se andarás, הֲוֹאת העיר se he esta, & he floxa a seguinte, & se essa tiver sevá fica só com

patah

patah מִדְרְכֵי הַדָּרֶךְ & מִדְרְשֵׁיהֶם & o mesmo se he gutural, הַעֶבֶד יִשְׂרָאֵל & taõbem faz com segol, חֲכָם יַעֲנֶה se o sabio.

VI. E o mesmo segue em ה׳ האמיתות certificativo, como הֻגַּלְתָּי certo fuy descuberto: & no cabo da palavra serve para afixo feminino com mapik, como יָמֶיהָ para destinguir de דָּמֶיהָ & taõbem שארה כסותה ועונתה sua &t. & tem o efeito do lamed no principio da dicçaõ, o *Eh* ה no fim, como אַרְצָה por לְאֶרֶץ & nos verbos muytas vezes he acresentada, como אקומה אבינה & תֵּנָה הושיעה salva.

VII. As letras de וכלב cada hũa tem seu sentido; & vem כלב as de במקום הי היריעה com todas suas apontaduras, & se acha expressa a הא (com ser que de ordinario a trazem encuberta) como כָּל חָכָם לִבּוֹ גָרוּר בְּחַ שָׁמַיִם:

VIII. A ו em principio da palavra he ו׳ העטף ou החבור copulativo, diz *E*, שמעון ולוי & levy, & serve taõbem por או ou, que desliga אביו ואמו ou sua may; Apontase com seva אָז וְאָשֵׁר & com surek se segue letra de בומף como וּבֵרַכְתִּם וּירוּ וּמִכָּל וּפִסַּחְתִּי ou seguindo sevá como וּשְׁמַע por que לא יבואו שני שואים בראש מלה ou seguindo hatef, imita seu ponto, como וַעֲשֵׂה וֶאֱמוֹר & se falta o hatef com sere וֵאלֹהֵי ou com hirek se lhe segue seva (porque naõ vem dous juntos,

 como

como לֵוִי וִיהוּדָה onde falta o ſeva de ordinario no yod וּבָרֵךְ, ou com kames em מלה זעירא ומלעיל com accento pauzante, בַּיִת וָהוֹן · הוֹן וַעֲשֹׂר וְעִיר וָעִיר וָשֵׁשׁ וַשֶּׁמֶן וָבָדָ וָמֶלֶךְ׃

IX. Taõbem he ויו ההיפוך converſivel, ou de preterito em futuro, מעבר לעתיד como וְאַהֲבְתָּ & וְיָרֵאתָ; ſe a terceira radical he pronunciavel, ſerá מלרע; mas ſe he מלעיל ו׳ העטף ſerá exemplo de ambos וְדִבַּרְתִּי אִתּוֹ & falarey, & וְדִבַּרְתִּי עַל הַנְּבִיאִים & faley: & ſe aponta com ſevà, com ſurek, ou patah; וְעָשִׂיתָ וְשָׁמַרְתָּם וַעֲשִׂיתֶם & farás; Ou converte de futuro em preterito מהפך מעתיד לעבר & antaõ he o ponto (como nas letras כלב quando enſerraõ demoſtrativo) com patah & dagues dipois, como וַאֹכַל וַיֵּשֶׁת וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹז & ſe ſegue א que he das letras indagueſatas, vem com kames וָאֶעֱבוֹר & ſe tem patah he רומה לאות גרונית ו׳ העטף por ſer como וְאָבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה & no cabo he para afixo maſculino, como זִכְרוֹ מַלְכוֹ ſua memoria delle.

X. A כ he כף השיעור & כ׳ הזמן & taõbem כף הדמיון quero dizer comparativo, que ſerve de כמו como כָּעָם כַּכֹּהֵן: o do tempo he כאשר quando וְהָיָה כִּשְׁבָתוֹ: o da cantidade he כמעט quazi כְּמַשְׂרֵת אֲלָפִים: & taõbem he האמיתות de certificaçaõ כְּמַסִּיגֵי גְבוּל ſe diz he לְאֲמֹת הַדָּבָר: Apontaſe com ſeva, & taõbem ſendo במקום ה׳ הדיעה com patah & dagues na letra ſeguinte,

&

& tem as regras do ה׳ הידיעה & onde vem com ſeva, ſeguindo hatef ſerá patah פְּרִיבָם וְכִיבֵל לוֹתָם a razaõ he להתחבר להטף : & no cabo vem, para afixo de ſegunda peſoa ſingular אֱלֹהֶיךָ טַלְּךָ & como כָּמוֹךָ כְּמוֹכָה & פְּלֻגָּה מִשְׁרַתְּךָ & גְּיוּרֶיךָ & כִּי & ſe acha com ponto יִחְיֶה :

XI. A ל tem o ſentido de אל (a) & de על (por) E de כדי (para) exemplos לְמַעַן יִיטַב לִי a mi, אֹמְרִי לִי por mi, לָכֶם לְאָכְלָה & לְשַׁבְּרוֹ שְׁמוֹ para: E taõbem tem o ſentido de של De לְדִבּוּר מִזְמוֹר לְיֵי תֵּאָרֶץ : Apontaſe com ſeva לוֹ & hay לָךְ & como לְיִרְדָּן com as advertencias do ו *cõjuntivo* & qnando ſupre ה הידיעה guarda ſuas regras.

XII. A ב ſerve como עם (com) & como תוך (em) & ſe chamaõ ב׳ הדגוש ב׳ הכלי & taõbem de בעבור (por) os exemplos ſaõ בְּאֶבֶן אוֹ בְּאֶגְרוֹף com, וְרִתֵּן בְּמַיִם בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ nas, no, בְּכֶסֶף צַדִּיק por prata; & ſe aponta com ſeva בְּ & hay בָּ : & eſtando em lugar de ה׳ הידיעה demoſtrativo, com patah: & tem as dittas regras; obſervando que naõ moſtra הידיעה quando vem deſta ſorte apontadas. כַּאֲרִי יִשְׁאַג לַעמוֹבִי בָטֶן בֶּעָנִי אֶמְחָךְ por que ſegue o hatef, nem וְהוּא כְּחָתָן רַק לְיוֹפָר שָׁמַיִם בְּעָבִים por que naõ tem ſegol.

10. *Por que cauſas ſe mudaõ os pontos?*

Os pontos ſe mudaõ as vezes de ſeu ordinario directo, הוא תכון כמשפט & que fazem alte-

rar o ſentido da palavra, por eſtas cauſas בַּר גַּם por ſinal, aſaber: por כנוי afixo, como דְּבַר דְּבַרִי & מְשָׁלַי פִּקֹּד פִּקַּדְנִי ou por רבוי pluralidade, מָשָׁל מְשָׁלִים דברים & פִּקְדוּ פִּקְדֹתָם ou por נקבות feminino, פּוֹעֵל פְּעוּלָה & פִּקְדָּה ou por סמיכות regimen, דְּבַר דְּבַר דְּבָרִי & פּוֹקְדֵי פְּקוּדֵי chamaſe taõbem eſta נמשך: & difere do מוכרת ou נפסק q̃ he פְּקוּדִים:

II. A mudança dos Pontos por ter טעם מפסיק בהעמדת ההפסק na mayor parada, aſaber אס״ף *Atnah* & *Sophpaſuk* (& as vezes זק״ס *Zaquefkaton* & *Segoltá*, & ainda no טרחא mas he raro) ou por ſer nas letras de אהחע em que vem ſempre hatef por ſeva, תַּעֲשֶׂה ou ſó patah, שַׁמֶּעָתָ que ſe fora outra letra era ſeu ponto ſeva, naõ faz mudança no ſentido & propozito, & aſſim taõbem a que acompanha & anteſede à gutural, que ſempre lhe he o ponto antes ſemelhante דומה לגרונית como אֶזְלָה יַעֲלָה ou fica como תַּחְמוֹד ou יֶאֱשְׁמוּ & יֶאֱשְׁמוּ & vem com ſere לֵאמֹר בֵּאלֹהִים: & o meſmo naõ desfaz na inteligencia, as diferentes apontaduras que hay nas ſobre ditas letras. Os exemplos dos pontros mudados por cauza dos accentos, ſaõ שָׁמְרוּ שָׁמָרוּ & חָפֵצָה יָכוֹלוּ & אֶרֶץ אֶרֶץ & הָאָחֹת & הָאֶחָת הָאֶחָת & אוֹרָכָה:

עד כאן מצד הקריאה והלשון:

מכאן ואילך מפאת החכנה והענין:

II. *Quantas saõ as partes da oraçaõ, & as sortes dos Nomes?*

As partes da oraçaõ, & as sortes de vocabulos, que he força vir em qualquer practica, saõ trez, שם פועל מלה Nome, Verbo, & Adverbio. E nestas se incluyem os Pronomes, & propoziçoems & outros. Mostra o nome cazo & naõ tempo, o verbo cazo & tempo, & o adverbo nem cazo nem tempo.

II. Os nomes saõ diferentes sortes, & se podem reduzir a trez, שם העצם שם דבר שם התואר propio, sustantivo, & adjetivo; O nome propio he אברהם שרה מיכאל כנען ציון פארן מיי כוף פרת: Nome sustantivo he זהב וכסף ונחשת ברזל בדיל עופרת (בכף חי) בית בגד לחם: Nome adjetivo he הכם גבור עשיר רש הלש כסיל צדיק רשע טוב עושר גבורה חכמה derivado de &t.

III. Nestes se incluem שם היחס שם המצטרף שם הפועל ושם המספר: & algums acresentaõ שם המין הכולל שם המקרה ושם ההעדר (mas naõ toca sua distinçaõ à gramatica, como taõbem שם משותף ושם גרדף equivocos & sinonimos) que hum nome tem varios sentidos, ou que se nomea por diferentes modos. Nome aplicado a patria בית הלחמי & עברי que a ה demostrativa naõ a traz o regimen: & o linajado a família

lia יהודי E בן הימיני do tribu de Binyamin; Nome relativo אב בן מלך עם & todos entraõ no apelido תואר: Nome derivado de verbo אוכל מאכל a comida propia, & אכילה a acçaõ de comer, do obrador אוכל: Nome numeral אחד מאה אלף & רבוא milharia, que saõ dez mil. O *Sem amin* he especial que comprende muytos individuos, como ארם וכהמה חיה ועוף: O *Sem amikré* he accidental pella calidade delles set intacta, como הכמה עצה גבורה גדולה תפארה: & taõbem אור חשך מות וחיים: O *Sem aehder* chamaõ a os que saõ privaçaõ de ser, como escuridade & morte, que he o carecer da luz & da vida.

IV. O *Sem abesem*, difere dos maes, que naõ se acha nelles o que tem os outros, que he final כנוי רבוי סמיכות פעלים הידיעה: E naõ hay ה' ידיעה com סמוך senaõ raros זרים como הארץ כנען: mas se passa a o seguinte ארץ הכנעני & שני הכסתות: nem com כנוי senaõ he exepçaõ הָאֶהֱלִי: nem em פעל verbo, salvo algum extravagante החכין ההקדיש E vem dous demostrativos juntos בשמן הטוב como o bom azeite.

V. E o dos numeros, saõ separados & relativos: Os separados נפרדים hay masculinos & femininos, & cada hum delles Absoluto ou Regimen מופסק וסמוך como.

M. אֶחָד שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹנֶה אֶחָד עָשָׂר } *Absoluto.*
F. אַחַת שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ שְׁמוֹנֶה אַחַת עֶשְׂרֵה }

Regi-

Masc. אַחַד שְׁנֵי שְׁלֹשֶׁת שְׁמוֹנַת תִּשְׁעַת } Regimen.
Femin. אַחַת שְׁתֵּי שְׁלֹשׁ שְׁמוֹנַת תִּשַׁע }

E hay עשתי עשרה & עשתי עשר para onze, q̃ mostra ser antes de doze. Advirte que de dez para sima naõ muda o absoluto do regimen, & de vinte por diante naõ difere o masculino do feminino. Os relativos מצטרפים saõ masculinos & femininos, como ראשונה שנית שניה & ראשון שני primeiro, & primeira, & se acha ראשונית: estes naõ chegaõ maes que athe dez, & se diz עשיריה & עשיריה que hum he a decima parte, & outro a decima em ordem.

12. *Quaes saõ os accidentes do Nome, & sua distinçaõ?*

Os nomes tem os accidentes do genero, numero, regimen, & afixo סוג מספר סמיכות כנוי & o מקרה cazo, naõ altera o nome, & se lhe junta אל (a) של מן (de) את acuza o ser da couza, & אל a dá a o sugeito ושחט אותו וירבר אליו a elle: מן larga della seu ser, & של lho aplica מן הצאן כרמי שלי de mi, & he como ל genitivo,

II. Genero he trez modos זכר נקבה משותף masculino, feminino, & neutro ou comun. Os masculinos דבר משל שם אב בית זית אברהם ניסן ברכה מלה גדר באר אבן רחל פרת: Os femininos בבל ירושלים יד לשון פה: & de ordinario os que acabaõ com ה & ת, saõ femininos מלכות תבנית

רשת

רשת & גדולה נַחֲלָה exepto לֵילָה נַחֲלָה que he מלעיל: & porque ן *Nun*, mostra taõbem feminino, no afixo קולן ואכיכן, sirve de lembrança תנ"ה את נשי estas trez letras para sinal de feminino. Os neutraes, como אש רוח & מחנה דרך que saõ dos comuns.

III. E muytos hay com letras נוספות acresentadas de האמנתיו por sinal האמניות como מזמור ממשלה & תפארת: & os maes delles saõ derivados de verbo, pella acçaõ que se obra.

IV. E saõ os nomes pezados pello משקל pezo, do verbo פעל que se nomea pellas trez letras radicaes, como os ditos he בשקל de מִפְעוֹל & מִפְעֶלֶת ou שירה דמות se diz על משקל פִּעֵלָה פִּעוּת he como גילה זכות & בִּינָה קְרוּת & taõbem פוֹעֵל פָּעֵא עֵיל de על משקל he אוֹהֶל אָבָא שֵׁג & nota a diferença de לשון ששון רצון & מזון & maes מנחה מרינה מגלה & outros muytos por suas raizes & com as letras acresentadas, & assim הֵיכָל que vem como em אֵיתָם o yod expresso, & em הַהֵל הַזֶּה falto & taõbem בן בת איש אשה אנשים נשים os faltos da letra radical.

V. Serve este משקל para conhecer os que entraõ debaxo de hum pezo, que faráõ a mesma mudança em suas alteraçoems ou accidentes, hum como o outro seu semelhante, por este caminho, חָכָמָה & דָּבָר דְּבָרִים דְּבַר דָּבָרִי חָכְמוֹת & naõ só nos perfeitos em sua raiz,

mas

mas taõbem nos imperfeitos. Exemplo de todas sortes de nomes por suas especias חכמה מטע מצבה מקח אוון דעת מנורה בינה צבא מצוה רנה משא מטה נוגה מוצא יופי מתנה שן פרדס פתשגן & : E assim maes todos por suas especias & rayzes, que se declaraõ nos verbos.

13. *Nos Nomes que he Numero?*

Numero he יחיד ורבים לשון שנים singular, plural & dual, que naõ se estende maes que a dous. Os do Numero Singular, como nos exemplos assima ditos, & גָּדוֹל גְּדוֹלָה מֶלֶךְ מַלְכָּה Os do Plural גְּדוֹלוֹת מְלָכוֹת alem disto גְּדוֹלוֹת מַלְכִיּוֹת femininos, & os masculinos גְּדוֹלִים מְלָכִים & מזמורים שירים שבחים : Os do Numero Dual hay os que acabaõ assim שְׁנַיִם מַיִם מאזְנַיִם עֵינַיִם & ידים por duas maõs.

II. E hay hums Nomes que לא יחפרדו naõ fazem singular לא יתיחד & sempre vem no plural, como מים חיים *Vida:* Outros que לא יתקבצו naõ se acha plural לא יתרבה & vem sempre singular, como בקר וצאן *Ovellas:* E hay masculinos què no plural trazem sinal feminino, como קול קולות אָב אָבוֹת : E pello contrario hay femininos que no plural tem sinal masculino, como חִטָּה חִטִּים & חְאָנָה פִּשְׁתָּה : Outros hay que terminaõ no plural com sinal masculino & feminino, como יום ימים ימות שנה שנים שנות & outros

no ſingular שיר שירה שירים: & ſemelhantes.

14. *Que he Regimen & Afixo nos Nomes?*

Regimen he com que ſe alteraõ maes eſtes nomes, com o ממיכות como עַיִן עֵין אִשָּׁה אֵשֶׁת רַגְלַיִם רַגְלֵי tanto no ſingular como no plural, & vem em lugar de של (de) em que ſe vé ou mudança de ponto ſomente, ou de letra & ponto, ou de ponto & falta de letra. E algums naõ tem mudança algũa no ſingular, como ככף חוֹרֵשׁ קטרת:

II. Afixo he tambem que com os כנויים *Kinuym*, fazem mudança, como ſe vé neſtes exemplos, מִלָּה מִלָּתוֹ & דְּבָרָיו דְּבָרֵיהֶם & מָשָׁל מִשְׁלוֹ מִשְׁלָה מִלָּתָהּ: E como todos ſe achaõ na Taboa dos Afixos dos Nomes.

15. *Como ſaõ os modos dos Verbos, & de que calidade?*

Os Verbos ſaõ de varios modos מינים eſpecias chamados, aſaber שלמים חסרים נחים מורכבים כפולים מרובעים Perfeitos, Deffectivos, Quiecentes, Compoſtos, Duplicados, & Quadrados: Em todos elles hay פועלים עומדים ויוצאים Verbos Intranſitivos ou Tranſitivos, iſto he, que fica à acçaõ na peſſoa, ou paſſa a outrem.

16. *Que ſaõ Perfeitos?*

Os Perfeitos ſaõ os que trazem ſempre, todas

todas as trez letras radicaes, & em nemhũa ocaziaõ falta algũa dellas como פעלו פעלת אפעל תְּשַׁלַּח יַעֲבִיד & פָּקֹד & sempre vem על נכון משפטו בתשלומו direitamente, pella ordem perfeita.

Que saõ Defectivos?

Os Defectivos saõ os que lhe falta a primeira letra radical, que de ordinario he נון *Nun*, & se chama חסרי פא נון como נָגַשׁ אֶגֹּשׁ & נדד וַתִּדַּר: excepto os que a segunda he gutural, que naõ pode suprir o dagues por letra falta, que esses saõ dos perfeitos como נאץ נהל נחל נער & outros, que no futuro faz תנחל *Tinchál*, & assim os maes.

II. Achaõse חסרי פא faltos de למד *Lamed*, dous, לקח אֶקַּח & לתע נִתְּעִי: & de יוד *Yod*, mostraõ outo, ינח יצב יצג יצע יצק יצר יצת יקף: & naõ saõ quiecentes, senaõ defectivos, dizem algums, porque siguem sua ordem: Outros hay faltos dos extremos chamados חסרי קצוות & he só נָתַן que no preterito falta a terceira נָתַתָּ & no futuro a primeira תִּתֵּן & no infinitivo תֵּת faltaõ as duas letras.

18. *Que saõ quiecentes?*

Os quiecentes saõ os que naõ se sentem na pronunciaçaõ das letras de יהוא he אהוי ou está em potencia como saõ. Na primeira letra da

raiz o *Alef* ou *Yod*, אָכַל יָרַד יֹאכַל יֵרֵד & se chamaõ נחי פא אלף או יוד: Na segunda, o *Vau* ou *Yod*, קָם שָׁת קוּם שִׁית chamaõse נחי עין ויו או יוד: Na terceira o *Alef* ou *Eh*, מָצָא מְצֹא & גָּלָה גָּלִיתָ: Estes se chamaõ נחי למד אלף & נחי למד הא salvo quatro que tem a *Eh* ה *Mapik*, & saõ dos perfeitos sempre גָּבַהּ כמה נגה חמה & assim dizem גָּבְהוּ וַיִּתְקַהוּ diferente dos quiecentes.

19. *Que saõ Compostos & quantos modos hay?*

Os Compostos saõ os que trazem duas letras quiecentes, ou defectivas, & taõbem defectivos & quiecentes, & saõ seis diferentes modos, asaber.

Os חסרי פ"נ ונחי ל"א como נָשָׂא נָשֹׂאתָ אֶשָּׂא & os חסרי פ"נ ונחי ל"ה como נָטָה נָטִיתָ אֶטֶּה: Os faltos dos dous *Nunim*, חסר הקצויות he somente נתן como se ha dito, & naõ נגן que sempre vem como os perfeitos, & como נָחָה naõ he dos חסרי פ"נ mas só dos נחי ל"ה, porque naõ consente a segunda dagues, como se disse.

Os נחי פ"א ונחי ל"ה como אָפָה אָפִיתָ אֹפֶה יֹאפֶה: E os נחי פ"י ונחי ל"א como יָצָא יָצָאתָ אֵצֵא יֵצֵא: & outro hay maes יָרֵא יָרֵא: E os נחי פ"י ונחי ל"ה como יָרֵה יָרִיתָ אִירֶה יִירֶה: & estes trez saõ נחי הקצויות: E he os נחי ע"ו ונחי ל"א como בָּא בָּאתָ אָבֹא יָבֹא: & taõbem se chamaõ נע"ו ובעלי אלף & vem no *Yphyl* הַנִּיא: pello modo de הביא הבאת:

20. *Que*

20. *Que saõ Duplicados?*

Os Duplicados saõ os que tem a segunda duplicada, ou falta, & supre dagues na terceira, צָלַל צְלָלוֹ estes seguem o estilo dos perfeitos & os outros תַּם תַּמּוּ: & em סבב se diz ambos, סבוני גם סבבוני, Estes taõbem se chamaõ faltos da segunda radical חסרי האות האמצעי he da letra do meyo da raiz.

21. *Que saõ Quadrados?*

Os Quadrados saõ os que trazem quatro letras na raiz da palavra, como כרכל כרסם & פרשז רטפש & hay כלכל קלקל de כול קלל & taõ bem שנשג קרקר רענן he a raiz שגה קיר רען: E outros hay que trazem maes letras radicaes צבררע: assim como hay de menos de trez letras מן השניים chamados, como יָד פֶּה עַיִן & outros.

22. *Quantas saõ as variaçoems dos Verbos, & suas diferenças?*

Estes Verbos convem nelles a variedade de, Tempos, Pesoas, Numeros, Generos, & as Conjugaçoems & Afixos, זמן גוף מספר סוג בנינים וכנויים, & o סמיכות regimen se acha somente nos בינוניים assim פועל como פעוּל exemplo עוֹשֵׂי פְקִיד & nos תוארים como בנאמני לנשבי & difere o תואר do פעוּל que hum mostra prezentemente o passivo, & o outro que o apelido pode ser já pasado.

II. Os

II. Os Tempos saõ trez, עבר בינוני פועל ועתיד Preterito, prezente Participio, & futuro: E a estes se juntaõ outros trez modos טורים do que se fabrica a Conjugaçaõ, בינוני פעול מקור וצוי, Participio passivo, modo Infinitivo, & Imperativo; Hay tambem התואר Apelativo, nas Conjugaçoems passivas em lugar do בינוני nas activas: Conhesese ser תואר *Toar* quando tem כנוי סמיכות הירייה como גוֹאֲלֵנוּ שׁוֹמְרֵי הַיְרֻדָּה: No Infinitivo se ajunta as letras בְּכֻלָּם: O Imperativo vem com o frazi futuro וְאָהַבְתָּ: O Participio he hum meyo entre Preterito & Futuro.

23. *Nos Verbos que he Pesoa, Numero, Genero?*

As Pesoas saõ trez, primeira, segunda, & terceira pesoa, מדבר בעדו ומצא או נוכח ונסתר como פָּעַלְתִּי אֶפְעָל נִפְעַל· פָּעַלְתָּ תִּפְעוֹל תִּפָּעֵלִי· פָּעַל יִפְעָל· תִּפְעַלְנָה:

II. Os Numeros saõ dous, Singular & Plural, יחיד ורבים como פָּעַל· יִפְעָל· פָּעֲלוּ תִּפְעָלוּ· & תִּפְעַלְנָה:

III. Os Generos saõ trez, genero masculino, feminino, & Commun, que serve para ambos זכר נקבה משותף: como פָּעַלְתֶּם· יִפְעָלוּ: & פָּעַלְתֶּן· פָּעַלָה· & פָּעַלְנוּ נִפְעַל:

24. *Quantas saõ as Conjugaçoems dos Verbos!*

As Conjugaçoems saõ sete, trez Activas, &

& trez Paſſivas, cada hũa com ſua correſpondente, & hũa que contem ambas, fazendo acçaõ em ſi propio; Primeira פָּעַל obrou ſimpleſmente, chamaſe הקל & he בורר ou עובר, aſaber, פועל בעצמו או בזולתו: como פָּעַל פִּקֵּר & אָכַל ou יָשַׁב עָמַד הלך: Segunda נִפְעַל foy obrado por ſi ou por outro, como נִשְׁמַר נִפְקַד & hay ממלא מקום הקל como נִדְבְּרוּ וְנִשְׁעָן, denota continuaçaõ da obra: Terceira פִּעֵל obrou eficazmente צִמֵּחַ chamaſe הרגוש ou כבר & taõbem tem o ſentido do הפעיל como לָמַד לִמֵּד & moſtra a acçaõ contraria, סִכֵּל מְסַכֵּל: Quarta פֻּעַל foy obrado por outro naõ nomeado, & ſe diz שלא נזכר פועלו מהרגוש: Quinta הִפְעִיל fez obrar por via de outro, chamaſe נוסף וכבר & ſe diz פועל יוצא לשלישי, como הִכְאִיבוּהוּ: E os intranſitivos imanentes ſaõ aqui יוצא לשני, como וְהִזְמִיר. E taõbem ſervem em lugar do *Kal* קל nos que naõ vem nelle como הִשְׁלִיךְ: Sexta הֻפְעַל foy feito obrar por maõ de outro, quando no הפעיל ſae a terceiro, & he dito שלא נזכר שם פועלו: Septima התפעל obrouſe em ſi meſmo, & tem o ſentido do *Pahal* קל quando naõ ſe acha nella o tal verbo, como התפלל: & taõbem traz dagues a ſegunda radical. Outros acreſentaõ פועל המרובע como שׁוֹפֵט שׁוֹפְטָה com que fazem quatro Activas, & quatro Paſſivas.

25. *Como ſe conhecerá qual quer modo de Verbo?*

Para

Para inteligencia do dito assima, saõ as Conjugaçoems dos Perfeitos, que acordaraõ os Gramaticos apontar tudo, no verbo פעל (das trez letras que nomeaõ as raizes) que todos seus fundamentos vem na primeira Conjugaçaõ בנין הקל como vem posto em Tavoa no fim, & do mesmo modo seguirá nas outras Conjugaçoems. Notando as que se lhe trocaõ os pontos, que saõ פיעל פועל & as que se lhes acresenta letra, que o נפעל traz נון O התפעל tem הא & o התפעל acresenta הא & חיו: atentando taõbem as trez Conjugaçoẽs que trazem Dagues; E como este verbo פעל tem letra gutural, que naõ consente o dagues. & taõbem faz alterar os pontos, se seguio dipois com a raiz פקד (que todas particulas de dita Conjugaçaõ, estáõ seguidas nos afixos dos verbos.

II. E por o estilo destas se podem ir conjugando as outras sortes גזרות & modos ou especias de verbos. Advertindo que taõbem todas se pezaõ por (פעל) verbo que mostra as trez letras radicaes, como רָאוּ בפלס גלי & vem למד הפועל, por פעלו mas falto do על משקל פִּעוּ & הֻחַל בשקל פֻּעַל do *Pihel*, & naõ por הֻחֵל: que he do *Iphyl* a ה & o outro he primeira da raiz.

26. *Diferenças nas mesmas sortes de Verbo.*

Algũs

Algũs Verbos faz diferentemente do que ſe moſtra na Conjugaçaõ, como nos Perfeitos, o preterito פִּעֵל פִּעֵל פִּעֵל como פִּקֵּר חֵפֵץ קִטֵּוֹן : O participio פּוֹעֵל פִּיעֵל פִּיעוֹל como שׁוֹכֵן מְלֵא יָכוֹל : O imperativo פְּעוֹל פִּיעֵל פִּיעוֹל como שְׁמוֹר שְׁמֵע זְכוֹר, & com ה paragogico, שְׁמָעָה הָלֵחָה רְפָאָה & o meſmo no infinitivo (פַּעֲלָה פִּיעֲלָה פִּיעֲלָה) como לָאֲהַבָה לִרְאוֹת וּלְרַבְּקָה : O futuro אֶפְעוֹל אֶפִּיעֵל como אֶפְקוֹד אֶשְׁלַח & com ה de האמנתיו algums אֶפִּיעֵלָה como אֶשְׁמְחָה & como וְאֶקְרָאָה : E taõbem nos outros modos de verbos hay variedade (como adiante) advertindo que quando he gutural, muda o ſeva em hatef, & o antecedente lhe he ſemelhante, (como ſe ha já dito).

27. *Variedade de ſentido em cada verbo.*

Alem diſto ſe moſtra aqui o ſentido de cada verbo, & com eſtes exemplos ſe governaraõ os maes verbos da Conjugaçaõ: פִּעֵל obrou, obrava, havia obrado, ha obrado, פּוֹעֵל obran obrante, obrador, obra, obrava, פָּעוּל obrado, he, era obrado, פִּעוֹל obrar, obrando, פִּיעוֹל obra, manda obrar, אֶפְעוֹל obrarey, obràra, obraria, obraſe, òbro, obrava, hey de obrar, òbre, haverey obrado.

II. O preterito perfeito he obrou, imperfeito obrava, & maes que perfeito havia obrado, que ſaõ trez modos עבר שלם · בלתי שלם · כבר נשלם

todos fazem de hũa maneira, E com o verbo futuro se acha o preterito imperfeito, como ככה יעשה fazia, O prezente faz com o benoni pohel, & uzaõ ajuntar a este verbo, היה dizendo היית או אהיה פועל obravas, & serve para dizer haver ou ter, היה לו tinha, O futuro pello modo אם se, & כי quando, diz obrar, אם אעשה se fizer, & dezejando לו se fizeras.

28. *Como se saberá Conjugar qual quer especia de Verbo?*

Para demostraçaõ dos maes modos de verbos, vem a primeira dicçaõ na Conjugaçaõ *Kal* (que he a raiz de cada palavra ordinariamente) & assim as dos maes tempos, & o mesmo nas outras Conjugaçoems, & da mesma maneira que vem nos perfeitos, seguem em todos os modos de verbos & tempos, como se mostra na Taboa das Conjugaçoems, que sabido o primeiro verbo, se iráõ seguindo com os demaes pella ordem da Conjuguaçaõ.

29. *Diversas sortes na propia especia de Verbos.*

E em todos estes modos, achase differentes sortes, como nestes exemplos do *Habar* & *Hatid:* Nos *Hasré pè* נָגַשׁ אִגַּשׁ נָפַל אִפּוֹל : יָצַק אֵצֹק Nos *Nahe pé,* אָמַר יֹאמַר אָהַב יֶאֱהַב : יָשַׁב אֵשֵׁב : יָשֵׁן וַיִּקַּיץ : Nos *Nahe hayn* קָם אָקוּם : אִישָׁן תֵּחַר יָכוֹל אוּכַל יָרַד יָרַד מֵת אָמוּת בּוֹשׁ

בוֹשׁ אֵבוּשׁ : צָץ יָצִיץ בֶּן אָבוּן : יָהוֹשׁ Nos *Nahe lamed*,
קָרָא מָלֵא : אֶנְשָׁה יַנְשֶׁה יַנְשׁ יַנְל יַחֲסִין Nos *Kephulim*,
תֵּם יָתוֹם יָשׁוּד :

II. E o mesmo taõbem se vê nas outras Conjugaçoems, & se acha algum ו extravagante de outra maneira. No *Nifhal* נִפְקַד נֶחֱרַב
No *Pihel*, פִּקֵּד קִדֵּשׁ
No *Puhal*, פֻּקַּד כֻּסָּה
No *Yfhil*, הִפְקִיד הִפְקִיד הֶחֱזִיק
No *Huf hal*, הֻפְקַד אֻפְקַד
No *Yipahel*, הִתְפַּקֵּד הִתְפַּקֵּד הִתְחַבֵּא

III. Taõbem hay que se antepoem a ש & ס radical, a o ת da Conjugaçaõ בהשתפך מסחולל & ישחחוה mas naõ וְהִתְשׁוֹטְטָנָה porque se encontra com ט, & antaõ falta as vezes a ת do *Yipahel*, como לִמְטַהֵר, taõbem lhe antesede o ו & ז, trocandose o ת em ד & ט assim, הִזְדַּמֵּן נִיצְטַיְרוּ; hay palavras מורכבות compostas de duas Conjugaçoems, como וְנִכְפַּר הִתְפַּקְדוּ ou de dous tempos אֶגְאַלְתִּי : que he pret. & fut.

NOTA. *Achaõse com duas raizes em hum mesmo sentido, como* יקץ קוץ & משש מוש & יסף כפה *apalpar; Ou está debaxo de hũa sõ raiz inda que parecem duas, como* הבא הבו & *vem sõ na ordinaria, & assim* מִזְרוֹת מִזְלוֹת : *muytos outros se vẽm no Volumen das Rayzes.*

IV. Advirte que יציץ ישיר dos נחי עין será do *Kal*, & naõ do *Kabed*, porque o *Habar* naõ se vé no הפעיל senaõ no פעל: E tem os נחי ע' os trez modos dos perfeitos, קם מת בוש: E taõbem no נפעל se acha esta ordem פָּעֵל פָּעֹל: nos *Kefulim*, como נָתַם נָמַס נָגוֹלוּ & no *Hatid* יְהוֹם יִמַּס יָרֹד & חֵתֶת & outros.

30. *Como fazem os Afixos nos Verbos?*

Os Afixos dos verbos, vem nos transitivos, & assim mesmo vem nas Conjugaçoems Activas, que saõ פעל פיעל הפעיל, & se trazem no קל *Kal*, por exemplo, & o mesmo será nas outras Conjugaçoems, guardando sempre suas letras & pontos, como פָּקְדוּ הִפְקִידוּ ou פִּעֵלְךָ הִפְעִילְךָ: & nos נחי למד falta a ה' como עָשָׂה עָשָׂנִי (a modo do verbo עָשוּ) & hay עָשָׂוּנִי & עָשׂוּתוּ fazer a elle, ou taõbem ser elle autor da acçaõ, & repara שָׂמַנִי שַׂתַּנִי pozme, puzesteme & se observará sempre, como vem na Taboa a regra nos afixos dos verbos.

31. *Qual he a demostraçaõ dos Adverbios, & sua inteligencia?*

Os Adverbios saõ os que daõ o perfeito sentido a hũa Oraçaõ & discurso, & por isso saõ מלות הטעם chamados, como יד יעבוד צעיר que para entender qual servirá, devese intrepór o adverbio את acuzativo: Adverbindo

tindo que את (*A*) difere de אל (*A*) que este he, dativo, assim como tem diferença no sentido, מן (*De*) que he ablativo. & של (*De*) he genitivo; que saõ os cazos dos nomes (de nominativo שֵׁם) & com סמיכות regimen formase este ultimo assim como בְּנֵי יִשְׂרָאֵל filhos de Yſrael. E aqui entraõ As Propoziçoems que precedem no falar como עִם עַל תַּחַת: as Ynterjecçoems que saem do alento, הֵאח *Heáh*, & as Conjunçoems que ligaõ o discurso como עוֹד mas.

32. *Das alteraçoems dos Adverbios, & descobrir a Raiz nos Verbos & Nomes.*

Destes Adverbios hums recebem pluralidade, בְּנִים בֵּינִים: de כן בין: outros, verbos אֶפְיָנָה מִבְּלִעְדֵי עֵרֵי אֲשֶׁר: E וַתְּחִינוּ de פן הן: E regimen עִמִּי יַעֲמֹד אִתּוֹ אִתָּךְ: E outros afixos מחוברים compostos que saõ os Pronomes; & nos nomes servem em lugar de meu teu seu, שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ שֶׁלּוֹ: & nos verbos em lugar de אוֹתִי אוֹתְךָ אוֹתוֹ a mi a ti a elle, & taõbem se acha, por אל *A*, בבית תפלתי oraçaõ feita a mi, & por מן *De*, se vé בני יצאוני sahiraõ de mi. E os afixos נפרדים absolutos saõ estes אָנֹכִי אַתָּה הוּא אַתְּ הִיא: אֲנוּ אַתֶּם הֵם אַתֶּן הֵן *ellas vos elles vos nos: ella tu, elle tu eu.*

Estes taõbem servem por afixos, em algums infinitivos, בדברי repartese בדבר אני & nos adverbios לבדו לבדך he como לבד הוא או אתה &c.

II. Es-

II. Estas duas letras ל"ב לרעת por final, com afixos compoem palavras, como לי לו ולהם & בָּךְ יברך ישראל, & נגילה ונשמחה בָּךְ:

III. Ysto basta para inteligencia dos essenciaes pontos da Gramatica, necessaria para entender o sentido de qualquer palavra, & conhecer a Raiz della; & estando bem nas breves regras referidas, será facil o maes de se alcansar & saber.

IV. E como seja que cada palavra tem sua Raiz de trez letras, se considerará as que saõ acresentadas, & que servem para qual quer couza necessaria, as quaes deixadas, ficaráõ as da raiz; notando que onde tem dagués, supre letra antes, como תִּתֵּן, & havendo ponto rey, traz letra quiecente dipois, como יִשָּׁבוּ:

V. E ficando só duas letras, no preterito da terceira pessoa singular masculino (da Conjugaçaõ primeira do *Pahal* פעל que he a com que comessa dita Conjugaçaõ) sendo dos *Nahe hain* (que tem ponto rey kames) se irá a o infinitivo מקור donde se achará as trez letras radicaes, como שֹׁב שוב tornar; & assim sendo Kefulim (que tem patah) se achará nos verbos adiante dagués na seguinte letra, para suprir a que falta, como סַבּ סַבּוֹתָ a raiz סבב:

VI. E

VI. E o mesmo nos nomes, aonde taõbem se considerará as letras que vem acresentadas ás da raiz que saõ האמניות, & taõbem as que faltaõ, assim dos *Hasserim*, como *Nahim*; como חלון רצון מזון & מטע נטיעה, & מבוע מושב ישיבה, & מדע דעת דעה ידיעה: o que he necessario saberse, & ver com cuydado e sentido.

VII. E sabendo a Raiz, se irá buscar à outra parte da Gramatica, sua significaçaõ, & explicaçaõ, que he o Vocabulario da declaraçaõ das Palavras, & Diccionario da Inteligencia de todas dicçoems: Exemplo

Do primero אמר dito, altura, ramo.

Do segundo Dito דבר ניב נאם· אמר
Altura, האמיר רום גובה
Ramo, אמיר פעיף ענף

Dividese assim esta Gramatica em duas partes.

I. Das Regras das Letras, Pontos, & Accentos.

II. Das divizoems dos Nomes, Verbos, & Adverbios.

FIM.

Segue da Escritura em Proza, E em Verso.

A Proza he seguindo o modo da Lingua Santa, buscando o estilo maes elegante & intelegivel, & acomodado com os versos da Escritura Sagrada.

Os Escritores, costumaõ cada hum seu méthodo no escrever, & algums uzaõ acabar com soantes cada propozito.

O Verso he medido com tantas Silabas cada regra, & acabaõ com consoantes varios.

Uzaõ os Poetas seguir o modo maes Rethorico, & linguaje maes levantado, guardando sempre hũa mesma ordem.

Costumaõ taõbem pezar os Versos com משקל he que venha hum mesmo ponto שוא ou חטף nas taes Silabas de cada regra, & com o ponto seguinte he hum יתר:

E Por ser difficultozo, tomáraõ licença de abrevear ou alongar estes pontos, fazendo *Nah* o *Seva-nach*, & a o contrario.

E nota esta brevidade, que aqui está todo o essencial comprehendido em sustancia.

Por concluzaõ he o Verso, medido nas Silabas das Vogaes, pezado nos pontos com o seva, & proporcionado nos consoantes com iguaes letras.

DA

Da Poezia Hebrayca.

E para maes inteligencia se declara, que os Versos constaõ de Consoantes, Pezo & Medida, & de Especies.

Os Consoantes he de duas sortes. 1. 2.

1. *Os modos de consoar as letras saõ 3.*

Primeiro שיר עובר de hũa letra, como זכור ושמור

Segũdo שיר ראוי de duas letras asaber, דיבור חיבור

Terce. שיר משובח de trez letras exẽplo מלה מילה

2. *A ordem de consoar nas regras he assim.*

שיר קשור No fim do בית q̃ he cada duas regras.

שיר חרוזי No fim do רלח & do סוגר, que he a primeira & segunda regra.

שיר מחולק vem varios soantes no meyo de cada regra.

O Pezo משקל he de תנועות & יתדות

תנועה He qual quer ponto grande ou piqueno.

יתד He hum שוא ou חטף com o ponto seguinte. Ou ויו surek ante בומף pronunciados, mas naõ seguindo sevá; como dizer לְבֵשׁ & אֶכוֹל וכלון mas naõ ומלכים:

A Medida he nas sílabas de cada regra; & para facilitar o משקל hay as licenças poeticas IIII.

I. O sevá ou hatef arrebatalo הִרְשׁוּת & מאֹכל:

II. Os ditos estendellos, & fazer yated, como תַּחֲמוֹד & וּרְשׁוּת:

III. A palavra מלעיל fazella מלרע, como אסור מצוא חפץ:

IIII. A dicçaõ מלרע fazella מלעיל, como לעשות דרכים:

As Eſpecies dos verſos duas פשוט & מורכב:
O primeiro he todo de Thenuhot.
O ſegundo he compoſto com Yetedot.

Exemplo de ambos.

כְּדת מה לְעֲשות אלי
אֲני אשאל לָך איום
עֲלי חלקי וְגורלי·
אתה תענה לתת פדיום
אשרי אדם שומע לי
לשקוד על דלתותי יום יום:

תמ״ה שלמ״ה

Seguẽ òs modos de verſos que de ordinario ſe uza ſeu pezo: & ſe achaõ nos Mahzorim.

הנה אלה הם השירים· הלא המה במחזורים·

אֲדון עולם אֲשר מלך
בְּטרם כל יְציר נברא:
שחר אֲבקשך צורי ומשגבי
אערוך לָפניך שחרי וְגם ערבי:
שְׁמור לבי מענה הֱיה במאר נענה
יְרא האל ומנה דְבריו הישרים:
אֲשחר עֲדתי וְלמאר עֲניה
וְאפקוד נְותי וְרבה שְׁאיה:
קול אוֹהֲלה תתיפח

קול

קול משֶׂבי מר צורת:
ישן בְּכנפי הנְדוֹד
נרדם בְּפאתי מאֲסר:
יגדל אֱלהים חי וְישתבח
נמצא וְאין עת אל מְציאותו:
כי אשמְרה שבת אל ישמְרני
אות היא לְעולמי עד בינו וביני:
שְׁמע קולי אֲשר ישמע בְקוּלות
וְהאל המְקבל ה תְפלות:
עת ש עֲרי רצון לְהפתח
יום א הָיה כפי לְאל שוטח:

Estes dous que seguem são antigos, & já notey o primeiro no Sarsot Gablut, *q̃ não vem na conta dos pezos dos Sirim, & agora noto o segundo: são ambos de Arabah.*

1. אֲלכם בְני תורה וְתופשיה
עֲליכם לְגלות את כְמוסיה:
2. אשמְחה כי אפתְהה פי לְהודות
אעֲנה טוב מעֲנה שיר יְדידות:

Agora hay maes esta medida nova, de que fiz hũ Verso que no dito livro está em figura de quadro.

רָחַש לִבִּי בְתוֹךְ קִרְבִּי
דָבָר טוֹב אֵל לְטוֹב בָּחַר׃
רָחַב אַרְצוֹ כִּלָּא קִמְצוֹ
גָּהָפֵךְ לְכֶן כְּגַן צָחַר׃
רָחַץ מֵעָל וְהוּקַם עָל
נָכוֹן הַיּוֹם לְיוֹם מָחָר׃
רָחַם צַעַר לְהֵטִיב יַעַר
בֹּא שָׁמֶשׁ מֵעֲלוֹת שַׁחַר:

Seguem as Taboas de que se faz mençaõ atraz, asaber, da primeira Conjugaçaõ, Activa, chamada **Kal**, *que he fundamento das maes todas, em que se vé com clareza os Tempos, Pessoas, Numeros & Genero: maes a hordem dos Verbos de todas sortes, para dar a conheser em todas as Conjugaçoems, os Perfeitos, Deffectivos, Quiecentes, Duplicados, & os Compostos; alem disto todos os Afixos dos Verbos que geralmente se achaõ: & pello conseguinte os Afixos todos, que se ordenaõ nos Nomes & Adverbios.*

E primeiramente.

Memoria de todos Binyanim & notas de suas hordems, Regulados pello Misqual deste Verbo פעל *Perfeito, Origem de todos maes modos, & he o Pezo dos Nomes.*

בנינים	פעל	נפעל	פיעל	פועל	הפעיל	הופעל	התפעל
העבר	פָּעַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֹּעַל	הִפְעִיל	הֻפְעַל	הִתְפַּעֵל
הבנוני		הנפעל		הנפעל		תואר	
פועל	פּוֹעֵל	נִפְעָל	מְפַעֵל	מְפֹעָל	מַפְעִיל		מִתְפַּעֵל
פעול	פָּעוּל		מְפֻעָל		מֻפְעָל		
תמקור	פָּעוֹל	הִפָּעֵל	פַּעֵל	פָּעוֹל	הַפְעֵל	הֻפְעֵל	הִתְפַּעֵל
הצווי	פְּעוֹל	הִפָּעֵל	פַּעֵל		הַפְעֵל		הִתְפַּעֵל
העתיד	אֶפְעֹל	אִפָּעֵל	אֲפַעֵל	אֲפֹעַל	אַפְעִיל	אֻפְעַל	אִתְפַּעֵל

פועל המרובע.

שׁוֹפֵט: מְשׁוֹפֵט: מְשׁוֹפָט: שׁוֹפֵט: שׁוֹפָט: אֲשׁוֹפֵט:

בנין פעל הקל יסוד הבנינים

Plural.	Singular.
1ª. Pe. 2ª. Pe. 3ª. Pe.	1ª. Pe. 2ª. Pe. 3ª. Pe.
M. פָּעַלוּ פָּעַלְתֶּם פָּעַלְנוּ	העבר פָּעַל פָּעַלְתָּ פָּעַלְתִּי
F. C. פָּעַלְתֶּן C.	C. פָּעְלָה פָּעַלְתָּ
Obramos obrasteis obráraõ	Obre y obraste obrou.

Feminino	Masculino
Plural Singular.	Plural Singular.
פּוֹעֲלָה פּוֹעֶלֶת פּוֹעֲלוֹת	ביוני פּוֹעֵל פּוֹעֲלִים הפועל
Obrantes obrante.	Obrãtes obrãte.
פְּעוּלָה פְּעוּלוֹת	הפעול פָּעוּל פְּעוּלִים
Obradas obrada.	Obrados obrado

המקור פָּעוֹל בִּפְעוֹל כִּפְעוֹל לִפְעוֹל מִפְּעוֹל

de מ para ל como כ em ב obrar.

Feminino	Masculino
P. S.	P. S.
פְּעוֹלָה פְּעֹלִי	הצווי פְּעוֹל פְּעֹלוּ
Obray obra.	Obray obra.

Plural.	Singular.
2ª. Pesoa 3ª. Pe. 1ª. Pe.	2ª. Pes. 3ª. Pe. 1ª. Pe.
M. נִפְעוֹל יִפְעוֹל תִּפְעוֹלוּ	העתיד אֶפְעוֹל יִפְעוֹל תִּפְעוֹל
F. תִּפְעוֹלְנָה Com.	תִּפְעוֹלִי C.
Obrareis obrarão obrarèmos,	Obrarás obrará obrarèy.

שלמים	פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	פָּקַד	נִפְקַד	פִּקֵּד	פֻּקַּד	הִפְקִיד	הֻפְקַד	הִתְפַּקֵּד
פועל	פּוֹקֵד	תּוֹאַר	מְפַקֵּד	תּוֹאַר	מַפְקִיד		מִתְפַּקֵּד
פעוּל	פָּקוּד	נִפְקָד	מְפֻקָּד	פָּקוּד	מְפֻקָּד		
מקוֹר	פָּקוֹד	הִפָּקֵד	פַּקֵּד	פָּקוֹד	הַפְקִיד	הֻפְקַד	הִתְפַּקֵּד
צווי	פְּקוֹד	הִפָּקֵד	פַּקֵּד		הַפְקֵד		הִתְפַּקֵּד
עתיד	אֶפְקֹד	אֶפָּקֵד	אֲפַקֵּד	אֲפֻקַּד	אַפְקִיד	אֻפְקַד	אֶתְפַּקֵּד

חסרי פא פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	נָגַשׁ	נִגַּשׁ	נִגַּף	לָקַח	הִגִּישׁ	הֻגַּשׁ	הִתְנַגֵּל
פועל	נוֹגֵשׁ	תּוֹאַר	מְנַגֵּף	תּוֹאַר	מַגִּישׁ		מִתְנַגֵּל
פעוּל	נָגוּשׁ	נִגָּשׁ	מְנֻגָּף	לָקוּח	מֻגָּשׁ		
מקוֹר	גֶּשֶׁת	הִנָּגֵשׁ	נַגֵּף		הַגִּשׁ	הֻגַּשׁ	הִתְנַגֵּל
צווי	גֵּשׁ	הִנָּגֵשׁ	נַגֵּף		הַגִּישׁ		הִתְנַגֵּל
עתיד	אָגֹשׁ	אֶנָּגֵשׁ	אֲנַגֵּף	אֶלְקַח	אַגִּישׁ	אֻגַּשׁ	אֶתְנַגֵּל

נחי פא א׳ פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	אָמַר	נֶאֱמַר	אִבֵּד	אָכַל	הֵאֱבִיד		הִתְאַמֵּר
פועל	אוֹמֵר	תּוֹאַר	מְאַבֵּד	תּוֹאַר	מַאֲבִיד		מִתְאַמֵּר
פעוּל	אָמוּר	נֶאֱמָר	מְאֻבָּד	אָכוּל			
מקוֹר	אָמוֹר	הֵאָמֵר	אַבֵּד		הַאֲבִיד		הִתְאַמֵּר
צווי	אֱמוֹר	הֵאָמֵר	אַבֵּד		הַאֲבֵד		הִתְאַמֵּר
עתיד	אֹמַר	אֵאָמֵר	אֲאַבֵּד	אֶאֱכֹל	אַאֲבִיד		אֶתְאַמֵּר

נחי פא י׳ הקל	נפעל	הדגוש	פעל	נוסף	הפעל	התפעל
עבר	יָלַד	נוֹלַד	יִסַּר	יָלַד	הוֹלִיד	הוּלַד	הִתְיַדֵּעַ
בנוני	יוֹלֵד	תּוֹאַר	מְיַסֵּר	תּוֹאַר	מוֹלִיד		מִתְוַדֵּעַ
פעוּל	יָלוּד	נוֹלָד	מְיֻסָּר	יָלוּד	מוּלָד		
מקוֹר	לֶדֶת	הִוָּלֵד	יַסֵּר		הוֹלִיד	הֻלֶּדֶת	הִתְוַדֵּעַ
צווי	לֵד	הִוָּלֵד	יַסֵּר		הוֹלִיד		הִתְוַדֵּעַ
איתן	אִלַּד	אִוָּלֵד	אִיסַּר	אִילַּד	אוֹלִיד	אוּלַד	אֶתְוַדֵּעַ

גֶּשֶׁת או נְגוֹשׁ: גֵּשׁ או נְגַשׁ: אֲגַשׁ אָצַק: לֶדֶת או יָלוֹד: לֵד הָבָה: נָבוֹן נְבוּנוֹת: נִמְצָא נִמְצֵאת נִגְלָה הִנָּגְלֵת: נָתַם נְתַמּוֹת: הֵתַם הָתְמוֹת:

נחי עין	פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	קָם בָּן	נָבוֹן	בּוֹנֵן קִים	בּוֹנֵן	הֵכִין	הוּבַן	הִתְבּוֹנֵן
פועל	בָּן קָם	תּוֹאר	מְבוֹנֵן	תּוֹאר	מֵקִים		מִתְבּוֹנֵן
פעול	בִּין	נְבוֹן	מְבוֹנֵן	בּוֹנֵן	מוּכָן		
מקור	בִּין	הִבּוֹן	בּוֹנֵן קִים		הָבִין		הִתְבּוֹנֵן
צווי	קוּם	הִבּוֹן	בּוֹנֵן קִים		הָבִין		הִתְבּוֹנֵן
עתיד	אָבִין	אֶבּוֹן	אֲבוֹנֵן	אֲבוֹנֵן	אָבִין	אוּבַן	אֶתְבּוֹנֵן

נחי ל"א	פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	מָצָא	נִמְצָא	מְצֵיא	חִבָּא	הִמְצִיא	הָחְבָּא	הִתְחַבֵּא
פועל	מוֹצֵא	תּוֹאר	מְמַלֵּא	תּוֹאר	מַמְצִיא		מִתְחַבֵּא
פעול	מְצִיא	נִמְצָא	מְמֻלָּא	חָבָא	מֻמְצָא		
מקור	מְצוֹא	הִמָּצֵא	מַלֹּאת		הַמְצִיא		הִתְחַבֵּא
צווי	מְצָא	הִמָּצֵא	מַלֵּא		הַמְצִיא		הִתְחַבֵּא
עתיד	אֶמְצָא	אֶמָּצֵא	אֲמַלֵּא	אֶחְבָּא	אַמְצִיא	אֻחְבָּא	אֶתְחַבֵּא

נחי ל"ה	פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	גָּלָה	נִגְלָה	גִּלָּה	גָּלָה	הִגְלָה	הֻגְלָה	הִתְגַּלָּה
פועל	גּוֹלֶה	תּוֹאר	מְגַלֶּה	תּוֹאר	מַגְלֶה		מִתְגַּלֶּה
פעול	גָּלוּי	נִגְלֶה	מְגֻלֶּה	גָּלֶה	מֻגְלֶה		
מקור	גְּלֹה ות	הִגָּלֶה ות	גַּלּוֹת	גְּנוֹת	הַגְלוֹת	הָגְלֶה	הִתְגַּלּוֹת
צווי	גְּלֵה	הִגָּלֶה	גַּלֵּה גַל		הַגְלֶה		הִתְגַּלֶּה
עתיד	אֶגְלֶה	אֶגָּלֶה	אֲגַלֶּה	אֶגְלֶה	אַגְלֶה	אֻגְלֶה	אֶתְגַּלֶּה

כפולים	פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	תַּם צָרַר	נָתַם	פִּלֵּל	שִׁדֵּר	הֵתַם	הוּתַם	הִתְפַּלֵּל
בנוני	תָּם צוֹרֵר	תּוֹאר	מְגוֹלֵל	תּוֹאר	מֵתִם		מִתְגוֹלֵל
פעול	תָּמוּם	נָתָם	מְגֻלָּל	שִׁדָּר	מוּתָם		
מקור	תֹּם	הֵתָּם ם	פַּלֵּל		הָתֵם	הֻשַׁם	הִתְפַּלֵּל
צווי	תֹּם	הִתֹּם	פַּלֵּל		הָתֵם		הִתְגוֹלֵל
איתן	אָתֹם	אֶתֹּם	אֶפַּלֵּל	אֶשַׁדֵּר	אָתֵם	אוּתַם	אֶתְפַּלֵּל

הַבִּין הַכִּנָּתָ או הַקִּים הַקִּימוֹת: מְבוֹנֵן או מְקַיֵּם: מְבוֹנֵן או מְקִים;

אֲבוֹנֵן או אֲקַיֵּם: מַלֹּאת או מַלֵּא; פַּלֵּל או גוֹלֵל:

הפ״ג ונל״א	פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	נָשָׂא	נִשָּׂא	נָשָׂא		הִשִּׂיא	הֻשָּׂא	הִתְנַשֵּׂא
פועל	נוֹשֵׂא	תּוֹאַר	מְנַשֵּׂא		מַשִּׂיא		מִתְנַשֵּׂא
פיעול	נָשׂוּא	נִשָּׂא	מְנֻשָּׂא		מֻשָּׂא		
מקור	שְׂאֵת	הִנָּשֵׂא	נַשֵּׂא		הַשִּׂיא	הֻשָּׂא	הִתְנַשֵּׂא
צווי	שָׂא	הִנָּשֵׂא	נַשֵּׂא		הַשֵּׂא		הִתְנַשֵּׂא
עתיד	אֶשָּׂא	אֶנָּשֵׂא	אֲנַשֵּׂא		אַשִּׂיא	אֻשָּׂא	אֶתְנַשֵּׂא

הפ״נ ונל״ה	פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	נָטָה	נִטָּה	נִטָּה	נָטָה	הִטָּה	הֻטָּה	
פועל	נוֹטֶה	תּוֹאַר	מְנֻטֶּה	תּוֹאַר	מַטֶּה		
פיעול	נָטוּי	נִטֶּה	מְנֻטֶּה	נָטֶה	מֻטֶּה		
מקיר	נְטוֹת	הִנָּטוֹת	נָטוֹת		הַטּוֹת		
צווי	נְטֵה	הִנָּטֶה	נַטֵּה		הַטֵּה		
עתיד	אֶטֶּה	אֶנָּטֶה	אֲנַטֶּה	אֶנְטֶה	אַטֶּה	אֻטֶּה	

נפ״א ונל״ה	פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	יָפָה	נִיפָה	אִיהָ				הִתְאַוָּה
בנוני	אוֹפֶה	תּוֹאַר	מְאַוֶּה				מִתְאַוֶּה
פיעול	אָפוּי	נִיפֶה	מְאֻוֶּה				
מקיר	אֲפוֹת	הֵאָפוֹת	אַוּת				הִתְאַוּת
צווי	אֲפֵה	הֵאָפֶה	אַוֵּה				הִתְאַוֶּה
איתן	אֹפֶה	אֵאָפֶה	אֶאֱוֶה	אֶאֱוֶה			אֶתְאַוֶּה

גפ״י ונל״א	פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	יָצָא	נוֹרָא	יָרֵא		הוֹצִיא	הוּצָא	הִתְיָרֵא
פועל	יוֹצֵא	תּוֹאַר	מְיָרֵא		מוֹצִיא		מִתְיָרֵא
פיעול	יָרוּא	נוֹרָא			מוּצָא		
מקיר	צֵאת	הִוָּרֵא	יָרֵא		הוֹצִיא		הִתְיָרֵא
צווי	צֵא יָרֵא	הִוָּרֵא			הוֹצֵא		הִתְיָרֵא
עתיד	אֵצֵא	אִוָּרֵא			אוֹצִיא	אוּצָא	אִתְיָרֵא

(מְגוֹרָל או מְקֻיָּם · וכל הזמנים כן ; וכן בנין הִתְפַּלֵּל הִתְגּוֹרֵל :)
שְׂאֵת אוֹ נִשּׂוֹא או שׂוֹא : יֵצֵאת אוֹ יָצוֹא ; הוֹצִיא הוּצָאת ;

גפ״ל זגל״	הפעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	יָרָה	נוֹרָה			הוֹרָה	הוּרָה	הִתְיָרֵא
פועל	יוֹרֶה	תוֹאר			מוֹרֶה		מִתְיָרֵא
פעול	יָרוּי	נוֹרָה			מוֹרֶה		
מקור	יָרֹה וֹת	הִיָּרֶה וֹת	יָרוֹת		הוֹרוֹת		הִתְיָרוֹת
צווי	יְרֵה	הִיָּרֶה			הוֹרֶה		הִתְיָרֵה
עתיד	אִירֶה	אִוָּרֶה	אֲיַפֶּה		אוֹרֶה	אוּרֶה	אֶתְיָרֵה

נע״ו ול״א	פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	בָּא				תֵּבִיא	הוּבָא	
פועל	בָּא				מֵבִיא		
פעול					מוּבָא		
מקור	בוֹא				הָבִיא		
צווי	בוֹא				הָבֵא		
עתיד	אָבוֹא				אָבִיא	אוּבָא	

חסרי קצוות	פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר	נָתַן	נִתַּן					
בנוני	נוֹתֵן	תוֹאר					
פעול	נָתוּן	נִתָּן					
מקור	נְתוֹן	הִנָּתֵן					
צווי	תֵּן תֶּנָה	הִנָּתֵן					
איתן	אֶתֵּן	אֶנָּתֵן				אֻתַּן	

מרובעים	פעל	נפעל	פעל	פעל	הפעיל	הפעל	התפעל
עבר			קִלְקֵל	רִטַּפֵּשׁ			הִשְׁתַּעֲשַׁע
פועל			מְקַלְקֵל	תוֹאר			
פעול			מְקֹרְבָּל	חֻמְרַמֵּר			
מקור			קַלְקֵל	אֻמְלַל			הִתְמַהְמֵהַ
ציווי							
עתיד			אֲקַרְקֵם				אֶתְחַלְחֵל

אֶתְוָרֵה או אֶתְיָפֵה: נְתוֹן או תֵּת: במרובעים פַּרְשֵׁנוּ:

Neflas Taboas hay 15. Verbos acrecentados de novo.

	נו״ם	ליחיד נסתר	יח׳ נמ׳	יח׳ מד׳	רב׳ נס׳	רב׳ נמ׳	רב׳ מד׳
חפ״ע	פקד	פְּקָדָהוּ דוֹ	דָךְ דָךְ	דָנִי	דָם	דְּכֶם	נו
	3.S.M.	דָה דֵךְ			דָן	דְּכֶן	
	פקדת	פְּקַדְתָּהוּ תוֹ		גִי	תֶם תְּמוֹ		נו
	2.S.M.	תָה			תֶן		
	פקדתי	פְּקַדְתִּיהוּ	תִיךְ		תִים	תִּיכֶם	
	1.S.M.	הָ	תִיךְ		תִין	תִּיכֶן	
	פקדו	פְּקָדוּהוּ	וָךְ	גִי	ם	כֶם	נו
	3.P.C.	הָ	וָךְ		ן	כֶן	
	פקדתם	פְּקַדְתּוּהוּ		גִי	ם		נו
	2.P.M.	הָ			ן		
	פקדנו	פְּקָדְנוּהוּ	וָךְ		ם	כֶם	
	1.P.C.	הָ	וָךְ		ן	כֶן	
	פקדה	פְּקָדַתְּהוּ תוֹ	תֵךְ	גִי	תֶם	תְּכֶם	תְּנוּ
	3.S.F.	דָתָה תָה	תֵךְ		תֶן	תְּכֶן	
	פקדת	פְּקַדְתִּיהוּ		גִי	ם		נו
	2.S.F.	הָ			ן		
	פקדתן	פְּקַדְתּוּהוּ		גִי	ם		נו
	3.P,F.	הָ			ן		
עבר	פָּקוֹד	פָּקְדוֹ דֵהוּ	פָּקְדֵךְ	פָּקְדִי	פָּקְדֶם	פָּקְדְכֶם	פָּקְדֵנוּ
	בכלם	פָּקְדָהּ דֵנָה	פָּקְדֵךְ		פָּקְדֶן	פָּקְדְכֶן	
	פּוֹקֵד	פּוֹקְדוֹ דֵהוּ	דֵךְ קָדֵךְ	דִ־דְנִי	דֶם דֵהֶם	קָדְכֶם	דֵנוּ
	M.S.	דָה	דֵךְ		דָן דֵהֶן	קָדְכֶן	
	פוקדים	פּוֹקְדָיו	דֶיךָ	דַי	דֵיהֶם	דָם דֵיכֶם	דֵינוּ
	M.P.	דֶיהָ	דַיִךְ		דֵיהֶן	דָן דֵיכֶן	
	פוקדה	פּוֹקַדְתּוֹ קָדַתּוֹ	תֵךְ	תִי	תֶם	תְּמוֹ תֵכֶם	תֵנוּ
	F.S.	תָה	תֵךְ		תֶן	תְּכֶן	
	פוקדות	פּוֹקְדוֹתָיו	תֶיךָ	תַי	תֵיהֶם	תָּיכֶם	תֵנוּ
	F.P.	תֶיהָ	תַיִךְ		תֵיהֶן	תֵיכֶן	

גָּלָהוּ עֲשָׂאוּ גַּלְנִי הִגְלָהוּ: שָׁמְנִי שַׁתְּנִי:

פנים	ליחיד	נסתר	יח'נמ'	יח'מד'	רב'נס'	רב'נמ'	רב'מו'	
עבר	אפקוד	אֶפְקְדֵהוּ	נְהוּ	דְּךָ	קְדָךְ	דַּם	דְּמוֹ	דְּכֶם	
	1.S.C.	דָּה	דֶּנָּה	דֵּךְ		דֵּן		דְּכֶן	
	יפקוד	יִפְקְדֵהוּ	נוּ	קָדֶךָ	נִי	דֵּם		דְּכֶם	נוּ
	3.S.M.	דֶּהָ	דֵּךְ			דֵּן		דֵּכֶן	
	תפקוד	תִּפְקְדֵהוּ	רוּ		נִי	דֵּם			נוּ
	2.S.M.	דָּה	דֶּנָּה			דֵּן			
	נפקוד	נִפְקְדֵהוּ	רוּ	קָדֶךָ		דַּם	דְּמוֹ	כֶּם	
	1.P.C.	דָּה	דֶּנָּה	דֵּךְ		דֵּן		כֶּן	
	יפקדו	יִפְקְדוּהוּ		ךְ	נִי	ם		כֶּם	נוּ
	3.P.M.	הָ		דְּ		ן		כֵּן	
	תפקדו	תִּפְקְדוּהוּ			נִי	ם			נוּ
	2.P.M.	הָ				ן			
	תפקוד	תִּפְקְדֵהוּ	רוּ	קָדֶךָ	נִי	ם		כֶּם	נוּ
	3.S.F.	דָּה	דָּה	דֵּךְ		ן		כָּן	
	תפקדי	תִּפְקְדִיהוּ			נִי	ם			נוּ
	2.S.F.	הָ				ן			
	תפקורנה	תִּפְקְדוּהוּ		דוּךְ	נִי	ם		כֶּם	נוּ
	3.P.F.	הָ		דוּךְ		ן		כֵּן	
	תפקורן	תִּפְקְדוּהוּ			נִי	ם			נוּ
	2.P.F.	הָ				ן			
עתיד	פקוד	פְּקוֹדוֹ		דְּךָ	דִּי	דָּם		דְּכֶם	דֵּינוּ
	M.S.	דָּה		דֵּךְ		דֵּן		דְּכֵן	
	פקודים	פְּקוּדָיו		דֶּיךָ	דַּי	דָּם	דֵּיהֶם	דֵּיכֶם	דֵּינוּ
	M.P.	דֶּיהָ		דַּיִךְ		דֵּיהֶן	דֵּיכֶן		
	פקודה	פְּקוּדָתוֹ		תֶּךָ	תִּי	תָּם	תָּמוֹ	תְּכֶם	תֵּינוּ
	F.S.	תָּה		תֵּךְ		תֵּן		תְּכֵן	
	פקודות	פְּקוּדוֹתָיו		תֶּיךָ	תַּי	תָּם	תֵּיהֶם	תֵּיכֶם	תֵּינוּ
	F.P.	תֶּיהָ		תַּיִךְ		תֵּיהֶן	תֵּיכֶן		

כנויים	ליחיד	נסתר	יח׳ נמ׳	יח׳ מד׳	רב׳ נס׳	רב׳ נמ׳	רב׳ מד׳
	פקוד	פְּקָדֵהוּ	נו׳ דו׳	דַּנִי	דֵּם		דַּנוּ
	M.S.		הָה דָה			דֵּן	
	פקדו	פִּקְדוּהוּ	פָּקָ	גִי	ם		נוּ
	M.P.		הָ		ן		
	פקדי	פִּקְדֵיהוּ	פָּ	גִי	ם		נוּ
	F.S.		הָ		ן		
	פקודנה	פִּקְדוּהוּ	פִּ	גִי	ם		נוּ
	F.P.		הָ		ן		
	דבר	דְּבָרוֹ	רָדְ	רָדְ	יִ	רָם	רֵנוּ
	M.S.		דְּבָרָה	רֵדְ		רָן	רֵכֶן
	דברים	דְּבָרָיו	רָיִדְ	רֵי	"רֵיהֶם	"רָם	רֵינוּ
	M.P.		דְּבָרֵיהָ	רֵיִדְ		רֵיהֶן	רֵכֶן
	מלה	מִלָּתוֹ	תָּדְ	תָּדְ	תִּי	תָּם	תֵּנוּ
	F.S.		מִלָּתָה	תֵּדְ		תָּן	תֶּכֶן
	מלות	מִלּוֹתָיו	תָּיִדְ	תַּי	תֵּיהֶם	תֵּיכֶם	תֵּינוּ
	F.P.		מִלּוֹתֶיהָ	תַּיִדְ		תֵּיהֶן	תֵּיכֶן
	על משל	עָלָיו	עָלֶיךָ	עָלַי	עָלֵיהֶם	עָלֵיכֶם	עָלֵינוּ
			עָלֶיהָ	עָלֵיךְ		הֶן	כֶן

בשמות רבריהם רבריכם בהירק במקו׳ שוא מפני שנמשך בשוא׳

תושלמה

ישמע חכם ויוסף לקח ונבון תחבולות יקנה

Fim da Gramatica Hebraica.

דל שפתים

GRAMATICA

Breve da Lingua

CHALDAICA.

Entrada para este Idioma, & principios de suas Regras.

Tirada de outra maes dilatada do mesmo Autor.

Intitulada

מתורגם ארמית

Para meditação dos Estudiosos.

Feito no Anno 5442.

Em Amsterdam.

Autor, R. SELOMO DE OLIVEYRA.

Prologo ao DAL SEPHATAY.

A Lingua Chaldayca he muy parecida com a Hebrayca, & aßim se sirve della, & se acha mudança em álgũas letras. E na mesma Lingua Chaldayca hay differença da da S. S. a a dos Authores, & Rabinicas, Talmudicas, ou Yerusalmitana. A da Escriptura he a maes elegante, que se falava na Corte de Babilonia, & vay apontada com as Regras da Grammatica.

A estimaçaõ desta Lingua se conhese, pois uza della a S. S. & aßim o dizem os Sabios em Beresit-Rabá: & lhe chamaõ Aramita, porque seu principio teve de Aram, aßim como Kasdim (chamados Chaldeos) por virem de Kesed, ambos filhos de Nahor.

A Lingua Hebrayca & seus Characteres, saõ chamados כתב אשורית *pella razaõ dita em Sanhedrin, & lhe chamavaõ a Lingua* יהודית *por ser de Yehuda, & taõbem* עברית *chamada, porque era falada em Heberanaár, pellos decendentes de Sem, & de Heber, & seguio dipois Abraham: a qual ficou nos filhos de Ysrael, chamandolhe* לשון הקדש *Lingua Sancta.*

Notas

Notas da Gramatica
CHALDAICA.

Dividida em tres Titulos, & cada hum, em diversos Periodos.

I. Das Letras, Pontos, & dos Nomes.
II. Dos Verbos perfeitos, & das Conjugaçoems.
III. Dos Imperfeitos, & Compostos, & dos Adverbios.

§. 1. I.

Das Letras, & Pontos; & dos Nomes.

Os Caracteres das letras, saõ os mesmos na Sagrada Scriptura, os Chaldaicos que os Hebraicos; Os da Lingua Siriaca, saõ outros, & o propio he nos Pontos.

As Ietras Servis & Radicaes, saõ as mesmas, salvo a *Dalet* ד que serve em lugar de *w Sin*, que diz *Que* ou *De*. Este he relativo inseparado, como דְּפָקִיד & seguindo seva como דִּיבְרָא ou relativo separado, como דִּי פְּשָׁרֵיהּ:

2. Trocaõse as letras צ por ע como עָאן צָאן

&

& por ט como קִיץ קִיט & ז por ר como זָהָב דְהַב & ש por ת como יָשַׁב יָתַב *Yamin*, & por ס como עֲשָׂרָה עַסְרָא *Semol*. Converteſe taõbem a א em יוד como em מַאֲמַר מֵימַר & רֹאשׁ רֵישׁ:

3. O ponto dagues ſupre letra: O *Mapik* moſtra afixo, aſſim maſculino como feminino, & tem os maes accentos, ſua meſma ordem.

4. O genero maſculino adjectivo, nos nomes, fine em א: ſe vem antes ה *Raphé*, he feminino, como טָבָא מַבְתָא: *bom, boa.*

5. Nos Verbos, muda o kames em ſeva, como פָּקַד בְּרָא פְּקַד בְּרָא & nos Nomes, traz א acreſentado הָהוֹם תְהוֹמָא & כֶּסֶף כַּסְפָּא:

6. Os Nomes, he a propiedade ſua como todos, ſó que ſe intrepoem נ quando preſupoem א como אַנְתְּ אַנְתְּ & אַנְבָא אַנְבָא אַנְתָא por אף איב אשה: nariz, fruto, mulher.

7. O Numero he dous modos, ſingular & plural, & naõ hay dual ſenaõ יָדַיִן & outro raro.

8. As declinaçoems dos Nomes ſaõ duas: Primeira, os Maſculinos, terminaõ em יָא ou ן no plural דָתָא דָתִין & אִילָן אִילָנִין אִיבָנָא: Taõbem finem em ſeré אָתִי אָתִין como o regimen genitivo, & ſe acha com ן como תוֹרָן סַגִיאָן: E todas as formas ſe vem neſtes exemplos.

Sin-

גְּבַר גַּבְרָא גַּבְרָאָה: גַּבְרָן Singular.
גַּבְרִין גַּבְרַיָא גַּבְרָאי גַּבְרֵי Plural.

9. Hay nomes masculinos no singular, & no plural como femininos, que saõ a modo dos Hebraicos אָבָא אַבְהָתָא אַבְהָן:

10. Segunda declinaçaõ he os femininos, que seu plural terminaõ em ן ou תָא: & o regimen em ת como בִּרְכָא בִּרְכָתָא בִּרְכָן בִּרְכַת: & מַלְכוּת מַלְכְוָתָא מָאן מַלְכְוָות: & שִׁירְתָא שִׁירָתָא: exemplo. שַׁפִּירָא שַׁפִּירָתָא תָאן שַׁפִּירָן Singular.
שַׁפִּירָן שַׁפִּירָתָן שַׁפִּירָתָא תָאן תָן Plural.

11. O Regimen dos nomes singulares femininos, se terminaõ em תָא falta a א como מְדִינָתָא מְדִינַת: & se tem só א se converte em ת como מִלָא מִלַת: mas os masculinos que finem em א faz como כַּסְפָא כַּסַף:

O plural taõbem muda o kames em patah como תוֹלְדָן תוֹלְדָן:

12. Advirre que em lugar de regimen vem o articulo genitivo דִי de, como מַשְׁרִיתָא דְרָאוּבֵן:

13. Os cazos dos nomes se fazem com articulos separados, ou inseparados, asaber com estas letras דל״מב: exemplo.

	Separad.	inseparad.	
Nominativo	גְּבַר גַּבְרָא	גְּבַר	
Genitivo	דִי גְּבַר	דְגְּבַר	de
Dativo	לְוַת גְּבַר	לְגְּבַר	a
Acusativo	יַת גְּבַר	לְגְּבַר	a

Ablativo מִגְּבַר מִן גְּבַר de
o Vocativo cõ הא oh: בְּגְבַר עִם גְּבַר: com

E isto he tanto nos masculinos, como nos femininos, & os mesmos articulos hay no singular & plural.

14. Os nomes gentis fazem מִצְרָאָה מִצְרָאִין masculino: & o feminino מִצְרִיתָא מִצְרִיתָא:

15. O Comparativo he com o verbo יָתִיר ou a propoziçaõ מִן por מִן: O Superlativo com o adverbo לְחֹדָא muyto.

16. A forma dos Pronomes, Estes saõ da Primeira pessoa do genero Comun.

Singulares. אָנָא דִּידִי לִי יָתִי מִנִּי
Pluraes. אַנְחְנָא דִּידָנָא לָנָא יָתָנָא מִנָּנָא

Segunda pessoa.

Sing. Masc. אַנְתְּ דִּילָךְ לְוָתָךְ יָתָךְ מִנָּךְ
Femi. אַת דִּילִיךְ לְוָתִיךְ יָתִיךְ מִנִּיךְ
Plur. Masc. אַתּוּן דִּילְכוֹן לְוָתְכוֹן יַתְכוֹן מִנְּכוֹן
Femi. אַתֵּין דִּילְכֶן לְוָתְכֶן יַתְכֶן מִנְּכֶן

Terceira pessoa.

Sing. Masc. אִיהוּ דִּילֵיהּ לְוָתֵיהּ יָתֵיהּ מִנֵּיהּ
Femi. אִיהִי דִּילַהּ לְוָתַהּ יָתַהּ מִנַּהּ
Plur. Masc. אִינוּן דִּילְהוֹן לְוָתְהוֹן יַתְהוֹן מִנְּהוֹן
Femi. אִינִין דִּילְהֶן לְוָתְהֶן יַתְהֶן מִנְּהֶן

17. Os sobre ditos saõ considerados longincos; Os propincos saõ estes.

דֵּין S.M. דָּא F. : אִלֵּין P.M. אִלֵּךְ F.

Estes

Estes pronomes vem dipois do nome, גַּבְרָא
הַרִין · Os outros assima, vem antes. אַנְתְּ מַלְכָּא :

18. Os Pronomes compostos, exemplo.

	Singular & Plural,	פַּתְגָּמִין			
1a. Pe. C.		פִּתְגָּמִי	פִּתְגָּמַי	פִּתְגָּמִינָא	
2a. Pe. M.		פִּתְגָּמָךְ	פִּתְגָּמַיִךְ	פִּתְגָּמִכוֹן	
	F.	פִּתְגָּמַיִךְ	פִּתְגָּמַיִךְ	פִּתְגָּמִכֵּן	
3a. Pe. M.		פִּתְגָּמֵיהּ	פִּתְגָּמוֹהִי	פִּתְגָּמֵיהוֹן	פִּתְגָּמוֹהוֹן
	F.	פִּתְגָּמָהּ	פִּתְגָּמָהָא	פִּתְגָּמֵיהֶן	

19. Os dos nomes femininos, saõ as mesmas declinaçoems, como em חוּכְמָתָא : & com pronomes premitivos פִּתְגָּמָא דִּידִי דִּידָךְ דִּרְיָהּ :

O nome אָבָא faz אָבוּהָא אָבוּהִי אָבוּךְ אָבוּהָא אָבוּנָא אָבוּהָתָא וכו׳

O pronome precede a o nome sustantivo, como עַל יְדוֹי דְּאָקָף :

20. Os numeros Cardiaes masc. חַד תְּרֵין תְּלָתָא :
femin. חֲדָא תְּרֵתִין תְּלָת : saõ Comuns עַסְרִין תְּלֵתִין & dahi para sima.

Os numeros ordenados, M. קַדְמָאָה
F. קַדְמָתָא Singular; & Plural.
קַדְמָאִין קַדְמָיָא M. קַדְמָיָתָא קַדְמָיָתָן F.
Os Abstractos פְּלוּגוּת תַּלְתּוּת רַבְעוּת פְּלוּגָא :

Estas saõ breves Regras, que servem em Daniel & Hezrá.

§. 2. II.

Dos Verbos Perfeytos, & das Conjugaçoems.

YNstrucçaõ dos Verbos Chaldaicos tanto regulares Perfeytos, como irregulares Imperfeytos; Variaõ por 3. Conjugaçoẽs Activas, & as Pasivas, que fazem seis.

2. Dos Regulares perfeitos & os Activos, A Primeira Conjugaçaõ, tem estas formas. פָּקַד פְּקַד פָּקִיד פְּקִיד:

(א) Exemplo da primeira Conjugaçaõ activa vem na Taboa. פָּקַד פָּקַדְתָּ

3. Nos נחי פא אלף no futuro & infinitivo a א muda em יוד como אֵימַר אֵיזֵל אֵיכוֹל & מֵימַר מֵיזַל מֵיכַל:

4. O Vau Conjuntivo, naõ converte nunca, & diz וְאֵמַר וְתֵימַר:

(O) No Infinitivo vem os Pronomes no cabo da Taboa.

Optativo modo הַלְוֵאי oh si fora.

5. A Passiva sua se lhe acresenta איתא como אִיתְאֲבַר אִתְכְּנִיש: E antesede a ש da raiz a o ת asaber אִשְׁתְּבַח:

(ב) Exemplo da Conjugaçaõ Passiva, na Taboa אִיתְפְּקַד אִתְפְּקַד:

6. Segunda Conjugaçaõ dos Perfeitos, com dagues, קַדֵּשׁ פַּלֵּיג דַּבַּר מַקֵּיל & se a do meyo he

he gutural, צָרִיף בָּרִיף סָרִיב:

(ג) Exemplo da Conjugaçaõ ſegunda vem na Taboa, פַּקִּיד פַּקִּידָתָ:

7. A Paſſiva ſua אִיתְפַּקִּיד preterito, & o futuro אִיתִ ou אֶת:

(ד) Exemplo na Taboa.

8. A terceira Conjugaçaõ he a primeira letra א em lugar do ה no Hebraico אַפְקַד אַתְקִיף & אַכְגִּיש com ſeré. E ſendo a ultima gutural, אַצְמַח:

9. Em נהי פא אלף mudaõ em Vau ויו como הוֹבַדְתָּא ou אוֹבַדְתָּא:

(ה) Exemplo na Taboa, deſta Conjugaçaõ.

10. A Paſſiva da terceira naõ difere da da primeira Conjugaçaõ, ſalvo quando faz como o Hebraico, הִנְגְּזַת & הִפְקַד & הִתְקַן:

11. Compoziçaõ dos Verbos com Pronomes, como פְּקַד פְּקַדְנִי פְּקַדְיָנִי &tc.

(ו) Exemplos deſtes afixos vem na Taboa.

12. Nos Verbos das Conjugaçoems, hay algũas differenças & variedades.

1 פְּעַל פְּקַדְתָּ תְ: פְּקַדִּית דִּית: פְּקַדְנָא נָן: פָּקִיד פָּקַד:
פְּקַד פְּקַד קְרוּ קוּדִי קְדְנָא: אֶפְקַד קוּד קְרוּ:
נִפְקַד קְרִינָן: תִּפְקַד קְדִין: תִּפְקַדְנָא קְדִין:

2 אִתְפַּעַל מִתְפַּקַּד פַּקַּד: אִתְפַּקַּד אֶת: נִתְפַּקַּד דָּא:
תִּתְפַּקַּדוּן דוּ: תִּתְפַּקַּד דִּי דִּין:
מִתְפַּקְדָא פַּקְדָן: יִתְפַּקַּדוּן דִּין:

3 פַּעֵל פַּקְדִּית דִּית: נְפַקִּיד נְפַקַּד:

4. איתפעל

4 אִיתְפַּעַל אִיתְפַּקִּיד קַד: אֶתְפַּקֵּד אִית: תִּתְפַּקֵּד קַד:
5 אַפְעַל אַפְקֵד קִיד: קַדְתָּ קִדְתָּ: קַדִּית קִדִּית:
אַפְקֵד קִ קִ: סימן לעתיד אתי"ן כדרכו:
6 אִיתְפְּעַל או חִפְּעַל כמו העברית:

§. 3. III.

Dos Perfeitos, & Compostos, & dos Adverbios.

YNstituyçaõ dos verbos Deffectivos, & quiecentes Chaldeos, irregulares.

Dos Deffectivos *Nun*, נָזַק נָטַר נָסִיב preterito; & imperativo טַר טְרוּ infinitivo מִיטַר נִטְרָא o futuro אֶטַר com dagues, & com *Yod* תִּיטַר & אֶטוּר & אֶנְטַר:

A Passiva sua אִיתְנְטַר preterito &tc.

2. Segunda Conjugaçaõ, pret. נְטִיר &tc.

A Passiva como nos regulares perf.

3. Terceira Conjugaçaõ אַנְצִיב אַנְזִיק & hay com ה asaber הַנְפֵּק:

4. Dos quiecentes *Yod*, יָדַע יְדִיעַ preterito, o futuro אֵידַע תִּידַע & אִידָע & אִינְדַע:

O Verbo יכל faz אֵיכוּל: difere do verbo אכל que diz אִיכוּל:

A Passiva אִתְיְדַע אִיתְיְדִיעַתָּא &tc.

5. Segunda Activa יַקִּיר:

Passiva אִיתְיַקַּר pret. & fut. אֶתְיַקַּר:

6. Terceira Activa הוֹדַע &tc. & faz הוֹבִיש & אֵיבֵיק & הֵיבֵיל:

7. Dos

7. Dos Verbos quiecentes א, está dito em terceira Conjugaçaõ regular perfeita.

8. Dos Verbos נהי ע'ן monosilabas תוב פוש faz טַב טַבְתָּ futuro אֶתוּב:

A Passiva אִיתְתַב &c. (& קָאִים no hebraico. וְקָאִם) & תָּאִיב imper. תוּב:

9. Em segunda Conjugaçaõ, pretito קָיִם: Passiva, אִיתְקַיִּם:

10. Terceira Conjugaçaõ Activa אֶתִיב אֶתִיבְתָּ ou הֲתִיב & אָקִים:

Passiva naõ difere da passiva primeira אֶתְתַב ou pello modo hebrayco הוּתַב הוּתַבְתָּ:

11. O Verbo הוה sempre serve no tempo prezente, & no preterito imperfeito, & no futuro, com participio.

12. Dos quiecentes da terceira letra א ou ה como גְּלָא קָרָא & אֶתְהֵוֶה: & hay com 'Yod no fim גְּלִי:

13. Primeira Conjugaçaõ גְּלָא גְּלִית futuro אֶהֵי תֶּהֵי ou תֶּהֱוֶא:

Passiva אִתְגְּלָה לִי אִתְגְּלִית:

14. Segunda Conjugaçaõ Activa, גַּלִּי גַּלִּית & com Yod em lugar do dagues שִׁצִּי:

Pasiva (אִשְׁתְּצִי) naõ difere da primeira אִתְגְּלִי:

15. Terceira Conjugaçaõ אַגְלָה אַגְלִית: futuro אַגְלִי ou תְּהַגְלוּן:

A Passiva como a primeira.

16. Dos Compostos do *Aleph* א ou *Yod* ' no princi-

principio & fim, como אֶתָּא אֶסָּא ou יָנִי יָדִי & com *Nun* נ no principio, & *Yod* י no fim, como נָדִי:

17. Primeira Conjugaçaõ o verbo אתא & אסא preterito אֲתִיתִי אֲסִיתָא:

Paſſiva, אִיתְסִי:

No *Hifyl*, הֵיתִיו & אֶשְׁתִּיו com o יו mobil.

18. Terceira Conjugaçaõ de אתא diz אֲיָתִי de נָדִי diz אֲדִי com dagues, de יָנִי diz אוֹנִי:

19. Dos duplicados דַּק דַּקִּיק miudo, ſegue o eſtilo dos hebraicos.

20. A propoziçaõ ב faz בְּוֹ בִּיוֹ & ל em לְוֹ לִיוֹ ſaõ articulos das letras.

21. Propoziçaõ com pronomes he קָדַמַי קָדָם & com plural (דְּמִלְּקָדְמִין)

22. Os Adverbos ſaõ de diferentes modos:

De Propoziçoems.

De Tempo בְּזַמָּן אֲדֵין: De lugar הֲכָא הַכָּן: De quantidade כַּמָּה כַּגְוָא: Ynterogando אָן מַאן Negando בַּר אֶלָּא Afirmando כִּתְנָה כַּדְ: Demoſtrando הָא: Rogando בְּבַעוּ: Duvidando קָאִים דִּיקָמָא: Conjugando כַּחֲדָא: Dividindo בֵּינֵי: Copulando אַף: Diminuindo זְוֵר: Augmentando תוּ:

De Interjecçoems חֲדֵי וַוי: De Conjunçoems אעפ״י אף על גב & אוֹ קְטוּל קְבֵן:

23. Eſte breve rezumo, he baſtante para o eſtudioſo, & com o exercicio, ſe aug-

augmentará na perfeiçaõ da Lingua, & reparando nesta brevidade, achará nella o essencial.

24. As Rayzes dos vocabulos, se veráõ as letras que saõ servis, & o dagues que vem por falta de letra, com que fica a raiz, como nos hebraycos; & sabendo o seu sentido no Chaldayco (pella ordem da explicaçaõ dos vocabulos) se pode conjuguar, como aqui se mostra.

Segue hũa Taboa em que estaõ, As Conjugaçoems seis, assim Activas, como Passivas. E juntamente os Affixos Compostos, que se achaõ nos Verbos.

E quem sabe a Gramatica Hebrayca, reconheserá logo, qual he primeyra, segunda, & terceyra pessoa, & se he masculino, ou feminido, & o que he singular & plural, tanto nos verbos como nos affixos, porque o mesmo he na Chaldayca.

FIM.

סוף

תפשת מועט תפשת

Primei-

Primeira Conjugaçaõ א פְּעַל הקל Activa

העבר	פָּקַד	פָּקְדָה	פָּקַדְתָּ	פָּקַדְתִּי	פָּקְדוּ	פָּקְדוּן	פָּקַדְנָא
F			פָּקְדַת	פָּקַדְתְּ		פָּקְדָאן	פָּקַדְתֵּן
הבינוני	פועל	פֵּקִיד	פָּקֵד	פָּקְדִין	פָּקְדָא	פָּקְדָן (או	
הפעול		פָּקִיד		פָּקִידִין	פָּקִדַת	פָּקִדְהָא)	
המקור	מִפְקַד	פַּקְדָא	ועם בכלם במפקד למפקד וכו'				
הצווי	פְּקַד	פָּקְדוּ	פָּקְדִי	פָּקְדָא			
העתיד	אֶפְקַד	תִּפְקַד	יִפְקַד	נִפְקַד	תִּפְקְדוּן	יִפְקְדוּן	
את"ון		תִּפְקְדִי	תִּפְקַד		תִּפְקְדָנָא		

Conjugaçaõ Passiva ב אִיתְפְּעַל

העבר	אִתְפְּקַד	אִתְפַּקְדָה	אִתְפַּקְדָתְּ	אִתְפַּקְדִי	אִתְפַּקְדוּ	אִתְפַּקְדוּן	אִתְפַּקְדָנָא
		אִתְפַּקְדַת	אִתְפַּקְדָתְּ		אִתְפַּקְדָאן	אִתְפַּקְדֵתֵן	
הבינוני	פועל	מִתְפַּקֵד	מִתְפַּקְדִין	מִתְפַּקְדָא	מִתְפַּקְדָן		
המקור	מִתְפַּקַד	אִתְפַּקְדָא	ועם בכלם במתפקד וכו'				
הצווי	אִתְפַּקַד	אִתְפַּקְדוּ	אִתְפַּקְדִי	אִתְפַּקְדָא			
העתיד	אֶתְפַּקַד	תִּתְפַּקַד	יִתְפַּקַד	נִתְפַּקַד	תִּתְפַּקְדוּן	יִתְפַּקְדוּן	
		תִּתְפַּקְדִי	תִּתְפַּקַד		תִּתְפַּקְדָנָא		

Segunda Conjugaçaõ ג פִּעֵל הרגוש ככבד Activa

העבר	פִּקֵּד	פִּקְּדָה	פִּקַּדְתָּ	פִּקַּדְתִּי	פִּקְּדוּ	פִּקְּדוּן	פִּקַּדְנָא
		פִּקְּדַת	פִּקַּדְתְּ		פִּקַּדְתֵּן		
הבינוני	פועל	מְפַקֵּד	מְפַקְּדִין	מְפַקְּדָא	מְפַקְּדָן		
הפעול		מְפֻקָּד					
המקור	פַּקֵּד	פַּקְּדָא	ועם אותיות בכלם				
הצווי	פַּקֵּד	פַּקְּדוּ	פַּקְּדִי	פַּקְּדָא			
העתיד	אֲפַקֵּד	תְּפַקֵּד	יְפַקֵּד	נְפַקֵּד	תְּפַקְּדוּן	יְפַקְּדוּן	
		תְּפַקְּדִין	תְּפַקֵּד		תְּפַקְּדָן	יְפַקְּדָן	

תְּפַקְּדָנָא או תְּפַקְּדָן יְפַקְּדָן: הִתְפַּקְּדָא או הִתְפַּקְּדָן יִתְפַּקְּדוּן:
פקדו ותפקדנא יש הפרש בזו ללשון עברית לזכר ולנקבה:

העבר אִיתְפַּקֵּר אִיתְפַּקְּדָת : פַּקְּדִית אִתְפַּקְּדוּ : קַרְתּוּן : קַדְנָא
F. אִיתְפַּקְּדַת אִתְפַּקְּדַת אִיתְפַּקְּדוּן : פַּקְּדִתֵּן
הפועל מִתְפַּקֵּר מִתְפַּקְּדִין מִתְפַּקְּדָא מִתְפַּקְּדָן
המקור אֶתְפַּקָּדָא ועם בכלם
הצווי אִתְפַּקֵּד אִתְפַּקְּדוּ אִתְפַּקְּדִי אִתְפַּקְּדָנָא
העתיד אֶתְפַּקֵּד תִּתְפַּקֵּד יִתְפַּקֵּד נִתְפַּקֵּד תִּתְפַּקְּדוּן יִתְפַּקְּדוּן
את"ין תִּתְפַּקְּדִי תִּתְפַּקֵּד תִּתְפַּקְּדוּ יִתְפַּקְּדָן

ה Terceira Conjug. הכבד הנוסף אַפְעֵל Activa

העבר אַפְקַר אַפְקְדָת אַפְקְדִית אַפְקִידוּ אַפְקִדְתּוּן אַפְקַדְנָא
אַפְקַדַת אַפְקְדַת אַפְקִדוּן אַפְקִדְתֵּן
הבינוני מַפְקַר מַפְקְדִין מַפְקְדָא מַפְקְדָן
המקור אַפְקָר אַפְקָדָא ועפ האותיות
הצווי אַפְקֵד אַפְקִידוּ אַפְקִידִי אַפְקִדְנָא
העתיד אַפְקַד תַּפְקַד יַפְקַד נַפְקַד תַּפְקִדוּן יַפְקִדוּן
תַּפְקִדִין תַּפְקַד תַּפְקִדוּן יַפְקִדָן

A Pasiva, he como a primeira, ou como no Hebrayco com הא : ſ. אִתְפְּעִיל ou הִפְעֵל

ו Os כנויים Affixos.

יחיד מר' : י'נמ' : י'נס' : ר'מד' : ר'נס : ר'נס'
3.P.M. 2.P.M. 2.P.C. 3.S.M. 2.S.M. 1.S.C.

עבר פְּקַרְנִי : דָּךְ דִּינָךְ : דִּיהּ : דָּנָא : כוֹן : הוֹן נָן
F. דָּךְ דִּין דָּהּ כֵּן הֵן נִין
עתיד אֶפְקַר דָּךְ דִּינָן : דִּיהּ כוֹן הוֹן נָן
F. דִּין דִּינָךְ דָּהּ כֵּן הֵן נִין
צווי פְּקַר דִּינָנִי דִּיהּ דָּנָא דִּי נוּן
F. דָּהּ נָן
בינוני פְּקַר נָא דָּךְ וגו'
פעול פְּקִיר נָא וכו'

(O) O Makor está antes nas Notas.

מקור מִפְּקַד מִפְּקָדִי: דָּדְ: דִּיה: דָּנָא דִּנָּנָא: כּוֹן: הוֹן הוּם

F דִּיהּ דָּה דָּהָא כֵּן הֵן

NB פקד דָּנִי דִּינָנִי: דִּיה דִּינִיה: דָּנָא דִּינָנָא: דִּינִיה:

דָּה דָּהָא דִּינָהּ:

אפקד נָן או נין: נִין או נָן: (בנחי למד גלוי ובעו)

סוף

לב נבון יבקש דעת·

דברי רד"ק בסוף ספר השרשים

והנני קורא לכל הקורא בספר הזה שיביט אליו בעין אהבה ורצון ולא בעין קנאה ולצון וכו׳ ועוד כי כל ימי התעסקי בו רוב מלאכתי היה בלמוד הנערים בתלמוד · עכ׳ד :

תושלמה

FINIS Laus Deo.

Das Palavras que vem nestas Notas da Gramatica Chaldayca.

§. I.

1 דפקר	Que encomẽdou
די ברא	que criou
די פשריה	que ſua ſoltura
2 עאן	ovellas
קיט	veraõ
דהב	ouro
יתב	eſteve
עסרא	dez
מימר	dito
ריש	cabeça
4 טבא טבתא	bom boa
5 מקר ברא	mandou criou
תהומא	abiſmo
כספא	prata
6 אנת את	tu
אנפא	nariz
אנכא	fruto
אנתא אתתא	mulher
7 ידין	maõs
8 דתא דתיא	ley as leis
אילן	arvore
אתי אתין	ſinaes
תורין	bois
סגיאן	muytos
גבר גברא	varaõ
גברין גברא	varoens
9 אבא	pay
10 ברכא	bençaõ
מלכוותא	reynos
שירתא	cançaõ
שירתא	cançoens
שפירא	fermozo
שפירן	fermozos
11 מדינתא	provincia
מלא	palavra
כספ	prata de
תולדן	geraçoens
12 משריתא	ſeal
15 יתיר	maes que
לחדא	muyto
16 אנא	eu
דידי	meu de mi
לי	para mi
יתי	a mi
מני	de mi
18 פתגמא	preguaõ
פתגמי	meu preguaõ
פתגמך מיך	teu preguaõ
פתגמיה מה	ſeu preguaõ
19 חכמתא	ſciencia
אבונא	noſſo pay
אבהתנא	noſſos paes
על ידוי	por ſuas maõs
20 חד	hum
תרין	dous
תלתא	trez
חדא	hũa
תרתין	duas
תלת	trez
עסרין	vinte
תלתין	trinta
קדמאה	primeyro
קדמיתא	primeyra
קדמיא	primeyros
קדמייתא	primeyras
פלגות	amerade
תלתות	terſo

רבעות

רבעות quarta parte

§. 2.

2 פקד פקיד Encomendou
פקדת mandaste
פקדיתי mandey
3 אימר direy
איזל irey
איכול poderey
4 ואמר & dixe
ותימר & diras
הלואי oxala
5 אתכניש fez entrar
איתאכל foy comido
אשתכח foy achado
איתפקד foy mandado
6 קדיש ſantificou
פליג repartio
דכר governou
מליל falou
צריף ajuntou
בריך bendixe
סריב porſiou
8 אפקר fez mandar
אתקיף fez forte
אכניש fez apanhar
אצמח fez florecer
9 אובדתא fizeſte perder
10 הפקר foy vizitado
התקן foy ordenado
הנחת foy poſto
11 פקדינני me vizirou

§. 3.

1 נוף Danou

נטר guardou
נסיב romou
אטר guardarey
2 נטיר guardou bem
3 אנזק fez danar
אנציב fez parar
הנפק tirou
4 ידע ſoube
אינדע ſaberey
איכול poder
איכול comer
5 יקיר preciozo
6 הודע fazſaber
אוביש fez ſecar
איינק fez mamar
הוביל levou
8 תוב tornar
פרש maes creſer
9 קיים afirmou
10 החיב fez tornar
11 הוה foy era
12 גלא deſcubriu
חזה vio
14 שיצי talhar
גלי cativar
15 אגלי fez cativar
16 ידי confeſou
יני enganou
נדי eſtilou
17 אתית vieſte
אסיתא ſaraſte
איתסי foy curado
היתיו truxeraõ
אשתיו beberaõ
18 אייתי trouxe
19 דק דקיק miudou
21 קדם diante antes

22 כען	agora
אדין	antraõ
הכא	aqui
חמן	alli
אן	adonde
מאן	quem
בר	fora
אלא	ſenaõ
כרגא	com iſto
כך	aſſim
הא	eis
בבעו	pedindo
כמה	quanto
סגיא	muyto
מאים	mas ſe
רילמא	quiçaes
כחדא	juntamente
בינו	entre
אף	ainda
זער	pouco
חו	maes
חדי	alegria
ווי	guaya
מטול ככין	por tanto
אף על פי	com ſer
אף על גב	com tudo

FINIS.

LAUS DEO.

Anno 5449.

כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו

הנהגת המדקדק

בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך

בלבי הבית יתפרד והוא לשמוש · לבי התיבה מתחלקת לב שלי · לב הוא שם דבר · לב יחיד לבות רבים שרשו לבב מן הכפולים : התואר נלבב והשם לב ולבב · היוד כנוי ליחיד מדבר ומשותף : הבית בית השמוש מאותיות כלב · נקוד שוא כמשפט · דגושה שהיא בגד כפת בראש מלה : והבית השני דגושה לחסרון בית השורש היא האות האמצעית :

צפנתי בשקל פקדתי על משקל פעלתי · הוא פועל עבר ליחיד מדבר ומשותף · מבנין פעל הקל · שרשו צפן מן השלמים · התואר צופן שם דבר מצפון · התיו מאותיות תיו מנה להורות יחיד מדבר ומשותף · התיו דגושה שהיא אחר שוא נח מאותיות בגד כפת :

אמרתך התיבה מתחלקת אמרה שלך · אמרה שם דבר אמרה יחידה אמרות רבות והסמיכות אמרת שרשו אמר מן נחי פא אלף · התואר אומר שם דבר אומר מאמר אמרה · הך כנוי ליחיד נמצא וזכר · הת במקום הא מורה לנקבה :

למען מלה שרשה מען · הלמד ל השמוש · בשוא כנבון · או יתכן להיות שרשה ענה והמם נוספת מאותיות האמניות :

לא מלה וכן שרשה מן השניים :

אחטא בפלס אמצא ובשקל אפקיר אפקר על משקל אפעל · הוא פועל עתיד ליחיד מדבר ומשותף · מבנין פעל שרשו חטא מן גזירת נחי למד אלף · התואר הוטא שם דבר הטא וחטאה · האלף מאותיות איתן להורות יחיד מדבר משותף :

לך מלה מורכבת מן למד השמוש עם הך כנוי ליחיד נמצא · וגם ליחידה נמצאת שמשמשת לזכר או לנקבה :

תם

Adiçoems nas Rayzes do Hes-Haym.

אלה השרשים נוכפים בביאורם וצריך להביאם במקומם בספר עץ חיים · עם אותם שנשמטו וחסרו עור ברפוס ונרשמו כבר בסוף הספר שם :

אנן	שרך אגן הסהר	Redondes
אכל	את המאכלת	El cuchillo
אסף	אסוף אסיפם	Tajar los tajaré
	והאספסוף אשר בקרבו	Y la miſtura
אש	אשה ריח ניחוח	Ofrenda
אשם	האשימם אלהים	Deſolalos
בוא	שומרי המבוא	La entrada
בית	אחוריהם ביתה	Adentro
	בתים לבדים	Lugares
	בתים לאשרה	Cortinas
בכה	עד נבכי ים	Honduras de, corriente
בכר	ותאמר הבכירה	La mayor
	צרה כמבכירה	Como primeriſſa
בלע	כל דברי בלע	Engaño
	כבלע את הקרש	Como cubrir
בער	כי יבער איש	Paſtaré paſière apacentaré
בקש	את בקשתי	Mi peticion
בר	ומה בר בטני	Hijo de
ברא	ובראת לך שם	Y eſcogerás, roſará
גבר	והתו גבוריך	Tus barraganes, valientes
גוז	ויגז שלוים	Y hizo bolar
גזר	ובמגזרות הברזל	Sierras, cortador
	ארץ גזרה	Dizicrta

como

Como vueſtro ſemejãte	הילדים אשר כגילכם	גיל
Y ananos	וגמדים	גמד
Y apuntó	ויגמול שקדים	גמל
Aperfecionan, gualardona.	לאל גומר עלי	גמר
Arrebataron	לא גרמו לבקר	גרם
Y perſiguieron alcanſaron	וירבקו פלשתים	דבק
Batien	קול דורי דופק	דפק
Hec הנה Agora, aqui	הן הנה	
Priſion, ſepo	אל המהפכת	הפך
El canto	עת הזמיר הגיע	זמר
Pſalterios muzicales	מזמרות	
Sus manchas	וגמר חברבורותיו	חבר
El deſſeo	ויסתבל החגב	חגב
Y eſmoverſean	ויחגרו	חגר
Aſeladan, eſtremecien	החודרת להם	חדר
Partes, rincones, cantos	וחדרי תימן .	
Compaña de lança	חית קנה	חיה
Aldeas de Yair	חוות יאיר	
Tu Criador	אל מחוללך	חלל
Hará deleytar	ועצמותיך יחליץ	חלץ
Gixaros de, aliſadas	חלוקי אבנים	חלק
Mi mocedad	בימי חרפי	חרף
Apłaſada	נחרפת לאיש	
Queſos, apertaduras	ובחריצי החלב	חרץ
Con China	ויגרץ בחצץ שיני	חצץ
Haziente mover	ה׳ מטלטלך	טיל
Rodado, manchado	נקור וטלוא	טלא
Tu razonamiento	ובריוך טעמך	טעם
Suſtento	ותחן טרף לביתה	טרף

יבש	יבושו אויבי	Arregiſtenſe
יד	ידות partes quicios	Juriſdicion ידים
ילד	המילדת וילדו	La partera y paren
	בטרם הרים יולדו	Fueron criados
	ויתילדו על משפחותם	Y alinajaronſe
ילך	הילכי את הילד (ובשרש הלך)	Lleva
יעה	ויעה בדד	Y tirará, limpiar
יצא	וכסית את צאתך	Tu ſuziedad
	הצאצאים והצפעות	Los chiquitos
יצק	לבו יצוק כמו אבן	Sé enforteſerá
כבד	אף כבודי ישכון	Mi anima, gloria
כהה	ולא כהה בהם	Vedó, impidió
כמר	נכמרו רחמיו	Rugieron, rebolvieronſe
כנף	ולא יכנף עוד	Sera apañado apartado
כפס	וכפים מעץ יענגה	Y haſtilla
כר	ואת הכרי	Los principes
	לבשו כרים הצאן	Prados
כרם	לכורמים וליונבים	Por labradores
כרע	הכרע הכרעתיני	Conturbando
	מכרוע על ברכיו	De arrodillarſe
כרת	כרותות ארזים	Labradas
	והכרתי והפלטי	Y el Kerety
לבן	במלט במלבן	En el horno
	אלון ולבנה	Y olmo
לון	כמלונה במקשה	Como choza
	וילונו כל עדת (מלינים)	Y querellaron
לחם	כרוי לחמי (ללחום)	Mi carne
למד	מבין עם תלמיד	Dicipulo
	פרא למוד מדבר	Abezado
	במלמד הבקר	Con aguijon

לפד	ואת הלפידים (כלפידים)	Los relampagos
לקח	מורבק מלקוחי	Mis mexillas
	ואש מתלקחת	Flamean
מסס	מסת נדבת ירך	Abondo de
מצה	שתית מצית (למען תמוצו)	Chupaste
מרק	ובתמרוקי הנשים	Y con afeytes
	תמרוק ברע	Alizamiento
נבא	ויתנבא בתוך הבית	Y enloquecioſe, parlar
נבל	נבול תבול	Canſar te canſarás
נגב	כאפיקים בנגב	En la ſecura, dizierta, enxuta
נזה	כן יזה גוים	Hará hablar
נחל	נחל השטים	Llanura, valle
נחר	נחרת סוסיו	Relincho, eſtarnudo
נעל	כפות המנעול	Argollas del cadenado
	אשליך נעלי	Mi grillon
נפש	שבת וינפש	Y repoſó
נשא	נשיאים	Principes, nuves
נקב	במסמרות ובמקבות	Machados, deſtrales
סגר	היסגירוני בעלי קעילה	Si me entregarán
סהר	והשהרונים	Lunares, redondos
עבט	והעבטת (תעבוט)	Y empreſtarás
עדה	המשביע בטוב עדיך	Tu boça
עדן	מעדנות כימה	Liguaduras
עוד	יאכל עד	Prea
	בעוד עוד mas, aun	En mientras
עטן	עטיניו מלאו	Sus vaſos, cubas
על	על עליו	Sobre, con, cerca, a, en
עפל	בעפולים	Almoranas, tapados, ocultos
עקד	עקוד וטלוא	Faxado, bendado
עשר	עלי עשור (יעשור)	Decacordio

Cavas	ולחפור פרות	פור
Abrir prizion, y tomarlos	פקח קוח	פקח
La lima de bocas	והיתה הפצירה פים	פצר
Los juntantes	הפורטים על פי הנבל	פרט
Deſpedaçar pedaços	פתות אותה פתים	פתת
Y ſoltó	ויפתח את הגמלים	פתח
La llave	ויקח את המפתח	
Eſpadas	והמה פתיחות	
Hilo pañuelo	צמיד פתיל	פתל
Por voluntad	לצבי ולכבוד	צבה
Y lo juſtificaré	והצדקתיו	צדק
Rubio. (loiro dorado)	שער צהוב	צהב
Y ajuntaronſe	ויצומו	צום
Su quicio	הדלת תסוב על צירה	צור
Altura de	צחיח כלע	צחח
Securas	צחצחות (צחיחה)	
Em garaſa, ſeno	טמן עצל ירו בצלחת	צלח
La tienda	אל הקבה (ובשרש נקב)	קבב
Fiez, borra	את קובעת כוס התרעלה	קבע
La yedra	על הקיקיון	קיק
Eſculpidura	מקלעת פקעים	קלע
Compaña de lança	חית קנה	קנה
Como eſpuma	כקצף על פני מים	קצף
El viguan	המקרה במים	קרה
Pelarán peladura	לא יקרחו קרחה	קרח
Reſplandeció, luſtró	כי קרן עור	קרן
Será aparecido	יראה כל זכורך	ראה
Por deſprecio	לראוה בך	
Grande (baſta רב)	רבתי עם	רבב
Mixiricó, miſturero	לא רגל	רגל

Rodillas, pies, piernas	פרגלותיו	
Su compañia	שרי יהודה רגמתם	רגם
En funda	כצרור אבן במרגמה	
Cura de quebradura	ועלהו לתרופה	רוף
Amartehe	ארחמך ה'	רחם
moça dos moças	רחם רחמתים	
Abarcan	רוכב שמים	רכב
Y hizieron ſubir	וירכיבו את ארון ה'	
Alçadvos, apartadvos	הרומו מתוך הערה	רמס
Pavones	כנף רננים	רנן
gritar, clamar	אל הרנה	
Y corriſte	ותירץ עמו	רצה
Y ſaliva	מכלימות ורוק	רקק
Y condenarán	והרשיעו את	רשע
Con vermellón (bernis	ומשוח בששר	ששר
Anca	חשפי שובל	שבל
Su ſoltura	ואת שבריו	שבר
Tus olas, ondas	כל משבריך וגליך	
Hago ẽſintar y no hago parir	האני אשביר	
Creſerás	ביום נטעך תשגשני	שגה
De teta, deleyte	משור תנחומיה	שרד
Moças cativas, y muzicas	שדה ושרות	
Mis enemigos	למען שורדי	שור
Eſtendida	חץ שחוט	שחט
vertera	מי ישכיב	שכב
Jarro	משכב וספות	
Sus vezinos	ואל כל שכניו	שכן
Dexar, largar	שול תשולו לה	שלל
Alli.	שם שם לו (שמים בשורש שום)	שם
Maravillarſeá	ישום וישרוק	שמם

Y hizo apañar, obedeſer	וישמע שאול	שמע
Te eſpavoreſas	אל תשתע כי אני אלהיך	שעה
Y mis beverajes	שמני ושקויי	שקה
A la pila	אל השוקת	
Con almagre	יתארהו בשרד	שרד
Salinas	משרפות מים	שרף
Las cobras ardedoras	נחשים השרפים	
Angeles, Seraphines	שרפים עומדים	
Pintados, peynados	שרוקים ולבנים	שרק
Y ſeñalará	ותאר הגבול	תאר
Alguaya, o colgaduras	ותוללנו שמחה	תלל
A almenas	בנוי לתלפיות	

אלם · אלמנותיו ארמנותיו : ארז · וארזי׳ והרזי׳ : כתת ושרש גכת ;
נזל · מזלות מזרות ; נתק · אתקנך ; סכל · והשכלות ; ספח ·
ושפח ; פלא · והפליתי ; פרא · יפריא creſerá קיא apregoar
plazer delicia. שגה שגיון principal Capitan ראש

מלאכה מלאכות עבודה ומעשה Artes

Mecanicas 7.	פעולות	Liberaes 7.	חפשיות
Manifactura	הצמר	Gramatica	דקדוק
Agricoltura	האדמה	Logica	הגיון
Architectura	הבנין	Rethorica	הלצה
Pintura	הציור	Arithmetica	מספר
Tanger	השחוק	Geometria	תשבורת
Armas	כלי זיין	Muzica	ניגון
Navegaçaõ	חספינה	Aſtrologia	תכונה

Buſcar בקש בעה Principe נגיד נשיא קצין שר
Hiſtoria מעשה סיפור מקרה :
(אכילת פרס · חצי בכר של ח׳ ביצים :)

תם ונשלם שבח לאלהינו מלך העולם

Adiçoems na Gramatica.

Fol. Reg.

8. 6. *Dagues.* E ſe acha ſem o dagues נבכים ou שמש & מלכות, por naõ lér מלקות:

13. 3. *Verſo.* O *Rabiah* com *Geris* (que traz no cabo do verſo) ou ſem elle.

14. 14. E אפקיר & naõ acreſentada nos nomes, aſaber אצבע אלהים:

15, 6. הה' אין בציון Excluese eſte da regra, conforme a Meſará.

16. 5. *Adiante.* Sua pronunciaçaõ he maes floxa.

17. 20. *Copulativo.* Ou conjuntivo.

17. 26. ואני עשה המלך שלמה & ועשה ואמור:

35. 8. יגלח (יגלח ישבח) יפקד *Yeſabah.*

36. 1. יציץ ſendo dos נחי עין יוד

48. 29. מגולל מפלל צ"ל כן במקום מקיים:

25. 10. E וכחים terminaõ ים. maſculino, ות feminino.

4. 19. ה' 5000. חתמ"ט לפ"ג 5449. he חמ"ט לפ"ק: